

Навчальна програма
з молдовської мови
(складник типової освітньої програми)
для 3-4 класів
з навчанням молдовської мовою
закладів загальної середньої освіти

Пояснювальна записка

Навчальна програма з молдовської мови для закладів загальної середньої освіти з навчанням молдовською мовою створена на основі Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти.

Метою початкового курсу вивчення курсу молдовської мови є формування комунікативної та інших ключових компетентностей; розвиток здатності спілкуватися рідною мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті; розвиток логічного, критичного та образного мислення, мовленнєтворчих здібностей; формування навичок усвідомленого підходу до розуміння та порівняння мовних елементів молдовської та української мов для подальшого їх вивчення в основній школі.

Відповідно до окресленої мети, головними завданнями є:

- виховання в учнів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до молдовської мови, формування пізнавального інтересу до рідного слова, прагнення вдосконалювати своє мовлення з урахуванням віку здобувачів початкової освіти;
- розвиток зв'язного мовлення, мовлення, уяви, пізнавальних здібностей, логічного, критичного та образного мислення школярів;
- формування повноцінних навички письма, уміння брати участь у діалозі, інсценізаціях, створювати короткі усні й письмові монологічні висловлення;
- дослідження мовних одиниць і явищ, опанування початкових лінгвістичних знань і норм молдовської мови;
- заличення молодших школярів до практичного застосування умінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях.

Реалізація окресленої (зазначених) мети і завдань здійснюється за такими змістовими лініями: *Взаємодіємо усно, Взаємодіємо письмово, Досліджуємо медіа, Досліджуємо мовні явища*.

Змістова лінія «**Взаємодіємо усно**» спрямована на формування в молодших школярів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Змістова лінія «**Взаємодіємо письмово**» передбачає формування в молодих школярів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності.

Змістова лінія «**Досліджуємо медіа**» спрямована на формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти.

Змістова лінія «**Досліджуємо мовні явища**» передбачає дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил правопису молдовською мовою, формування в молодих школярів умінь послуговуватися молдовською мовою в різних сферах життя.

На вивчення молдовської мови в 3–4 класах (ІІ цикл навчання) виділено 70 годин (2 години на тиждень). Рекомендовано проводити уроки розвитку зв’язного мовлення 1 годину на місяць.

Вивчення молдовської мови в початкових класах встановлює основу лінгвістичних, комунікативних компетентностей, необхідних для подальшого вивчення молдавської мови в основної і старшої школи.

Результати навчання

На кінець ІІ циклу навчання

здобувач/здобувачка початкової освіти (учень/учениця):

- 1) взаємодіє з іншими усно, сприймає і використовує інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях;
- 2) аналізує, інтерпретує, критично оцінює інформацію в текстах різних видів, медіатекстах та використовує її; сприймає художній текст як засіб збагачення естетичного та емоційно-чуттєвого досвіду;
- 3) висловлює думки, почуття та ставлення, взаємодіє з іншими письмово та в режимі онлайн, дотримується норм літературної мови;
- 4) досліджує індивідуальне мовлення – своє та інших, використовує це для власної мовної творчості, спостерігає за мовними явищами, аналізує їх.

ІІ цикл (3-4 класи)		
№ п/ п	Загальні результати	Обов’язкові результати навчання здобувачів початкової освіти:

до пункту 1

1.1	Сприймає усну інформацію	Критично сприймає інформацію для досягнення різних цілей; уточнює інформацію з огляду на ситуацію
1.2	Перетворює усну інформацію в різні форми повідомлень	Відтворює основний зміст усного повідомлення відповідно до мети; на основі почутого створює асоціативні схеми, таблиці; стисло і вибірково передає зміст почутого; переказує текст за різними завданнями
1.3	Виокремлює інформацію	Виокремлює необхідну інформацію з різних усних джерел, зокрема медіатекстів, для створення власного висловлювання з конкретною метою
1.4	Аналізує та інтерпретує усну інформацію	Визначає та обговорює цілі, основні ідеї та окремі деталі усної інформації; пояснює зміст і форму текстів, зокрема медіатекстів, пов'язує, зіставляє із власними спостереженнями, життєвим досвідом, враховує думки інших осіб
1.5	Оцінює усну інформацію	висловлює своє ставлення до усного повідомлення, простого тексту, медіа тексту, обґрунтovує думки, спираючись на власний досвід; визначає позицію співрозмовника, погоджується з нею або заперечує її
1.6	Висловлює і захищає власні погляди	Висловлює власні погляди на предмет обговорення; підтверджує їх прикладами, враховує думки інших осіб; дотримується найважливіших правил літературної вимови, висловлюючи власні погляди
1.7	Використовує словесні й несловесні засоби під час представлення своїх думок	Обирає вербалльні та невербалльні засоби спілкування, доречно використовує їх для спілкування та створення простих медіатекстів відповідно до комунікативної мети; вимовляє з правильною інтонацією різні за метою висловлювання речення; використовує у власному мовленні засоби художньої виразності у творах різних жанрів
1.8	Регулює власний емоційний стан	Описує власні емоції та емоції співрозмовника від прослуханого/побаченого; доречно використовує у власному мовленні формули мовленнєвого етикету

до пункту 2		
2.1	Сприймає текст	Прогнозує зміст дитячої книжки за обкладинкою, заголовком, ілюстраціями та анотацією; володіє повноцінними навичками читання (вголос і мовчки), що дає змогу зрозуміти тексти різних видів
2.2	Аналізує та інтерпретує текст	Пов'язує елементи інформації в цілісну картину; розрізняє факти і думки про ці факти; формулює прямі висновки на основі інформації, виявленої в тексті; визначає форму і пояснює зміст простих медіатекстів
2.3	Збагачує естетичний та емоційно-чуттєвий досвід	Описує емоційний стан персонажів, співпереживає
2.4	Оцінює текст	Висловлює власне ставлення до творів, літературних персонажів, об'єктів мистецтва і навколишнього світу, наводить прості аргументи щодо власних думок, використовуючи текст, власний досвід та інші джерела; описує враження від змісту і форми медіатексту
2.5	Обирає тексти для читання	Визначає мету читання (для задоволення, розваги, пошуку потрібної інформації) та обирає відповідні тексти
2.6	Перетворює інформацію	На основі тексту створює план, таблицю, модель
2.7	Читає творчо	Експериментує з текстом (змінює сюжет, переказує текст з іншої позиції, додає персонажів, імпровізує під час інсценізації, тощо)
до пункту 3		
3.1	Створює письмові висловлення	Пише рукописними буквами розбірливо в темпі, який дає змогу записати власну думку та інформацію з різних джерел; створює висловлювання, записує їх, ураховуючи мету та адресата і дотримуючися норм літературної мови, користується орфографічним словником; створює тексти різних типів і жанрів (казка, розповідь, опис, міркування); створює прості медіатексти,

		використовує різні форми їх презентації
3.2	Взаємодіє онлайн (реального часу)	Створює короткі дописи для захищених ресурсів, зокрема веб-сайту закладу загальної середньої освіти
3.3	Редагує письмові тексти	Знаходить і виправляє орфографічні помилки, зокрема із застосуванням знань про будову слова; аналізує та вдосконалює створений текст відповідно до мети спілкування, перевіряє грамотність написаного
до пункту 4		
4. 1	Досліджує мовні явища	Аналізує значення слів з урахуванням контексту, будови слова, перевіряє власне розуміння значення слова за словниками; використовує у власному мовленні слова з переносним значенням, синоніми та антоніми, фразеологізми для досягнення мети спілкування; правильно вживає граматичні форми частин мови; правильно записує різні види речень за метою висловлювання
4. 2	Використовує знання з мови у мовленнєвій творчості	Створює прості мовні ігри, кросворди, ребуси, експериментуючи звуками, словами, фразами; виокремлює характерні риси свого мовлення (улюблені слова, фрази); спостерігає за їх впливом на співрозмовників; коригує своє мовлення.

3-й клас

(70 год. 2 год. на тиждень)

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Змістова лінія «Взаємодіємо усно»	
уважно слухає репліки співрозмовника, уточнює почуте в діалозі з огляду на ситуацію спілкування; сприймає уважно монологічне висловлення з конкретною метою; розуміє й адекватно виконує дії відповідно до прослуханої інструкції;	Сприймання усної інформації. Робота над розумінням діалогічного й монологічного мовлення. Розуміння навчальних інструкцій.

<p><i>передає</i> зміст почутого (послідовність подій у розповіді, перелік ознак в описі, наведені аргументи в міркуванні);</p> <p><i>визначає</i> тему і мету усного повідомлення;</p> <p><i>добирає</i> заголовки до частин прослуханого тексту;</p> <p><i>вибирає</i> інформацію з почутого з метою використування її для створення власних висловлень;</p> <p><i>висловлює</i> власні думки відповідно до теми; аргументує їх, спираючись на власний досвід;</p> <p><i>підтримує</i> діалог на теми, пов'язані з життєвими ситуаціями;</p> <p><i>аргументує</i> свої думки під час розмови;</p> <p>доброчесно ставиться до думок інших;</p> <p><i>дотримується</i> етичних норм спілкування, правил етикету;</p> <p><i>вживає</i> у процесі спілкування правильні форми слів, що виражають прохання, пропозицію, побажання, вибачення;</p> <p><i>формулює</i> розгорнуту відповідь на запитання;</p> <p><i>доводить</i> аргументовано свою думку;</p> <p><i>створює</i> усне зв'язне висловлення за малюнком, ситуацією з опорою на допоміжні матеріали;</p> <p><i>створює</i> есе під керівництвом учителя;</p> <p><i>використовує</i> виражальні засоби мови;</p> <p><i>висловлює</i> власну думку про предмети, явища, події.</p>	<p>Аналіз та розкриття змісту почутого.</p> <p>Відтворення змісту прослуханого своїми словами.</p> <p>Визначення теми і мети почutoї інформації.</p> <p>Вибір інформації з почутого.</p> <p>Вираження власної думки щодо змісту прослуханого.</p> <p>Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, етикетними нормами культури спілкування.</p> <p>Створення усних монологічних висловлень (розповідь, опис, міркування, есе) самостійно та з опорою на дидактичні матеріали (за складеним планом).</p> <p>Використання виражальних засобів мови.</p>
--	---

Змістова лінія «Взаємодіємо письмово»

<p><i>дотримується</i> загальних правил письма;</p> <p><i>дотримується</i> пропорційної висоти, ширини, нахилу великих і малих букв в зошиті в одну лінійку;</p> <p><i>безвідривно</i> поєднує елементи букв та букви між собою;</p>	<p>Розвиток навички письма.</p> <p>Дотримання графічних, гігієнічних і технічних правил письма.</p> <p>Формування навички письма в графічній сітці в одну лінію.</p>
--	--

<p><i>прискорює</i> письмо в міру своїх психофізіологічних можливостей;</p> <p><i>пише</i> розбірливо;</p> <p><i>оформлює</i> охайно письмову роботу в зошиті в одну лінію;</p> <p><i>дотримується</i> абзаців, полів зошита;</p> <p><i>обирає</i> для оформлення повідомлення відповідний шрифт, розмір букв ;</p> <p><i>створює</i> письмове висловлення (розповідь, опис) на цікаву й добре відому тему, на основі вражень від прочитаного твору, переглянутого фільму, ситуації з життя;</p> <p><i>висловлює</i> своє ставлення до того, про що пише;</p> <p><i>складає і записує</i> художні і науково-популярні описи за поданим зразком, використовуючи інформацію з різних джерел;</p> <p><i>будує</i> текст-міркування за зразком та поданим початком;</p> <p><i>письмово переказує</i> текст розповідного змісту;</p> <p><i>використовує</i> у власних текстах виражальні засоби мови;</p> <p><i>оформлює</i> власне висловлення у межах вивченого і зрозумілим;</p> <p><i>знаходить і акуратно виправляє</i> у власному тексті помилки, орієнтуючись на пам'ятку, підготовлену вчителем;</p> <p><i>обговорює</i> письмові роботи у парі, групі;</p> <p><i>визначає</i> позитивні характеристики</p>	<p>Розвиток швидкості письма: безвідривне поєднання елементів букв.</p> <p>Дотримання культури оформлення письмових робіт.</p> <p>Побудова зв'язних текстів (розповідь, опис, міркування).</p> <p>Письмове переказування тексту розповідного змісту.</p> <p>Висловлення власного ставлення до змісту написаного.</p> <p>Використання виражальних засобів мови.</p> <p>Перевірка та редагування текстів.</p> <p>Обговорення письмових робіт</p>
--	--

Змістова лінія «Досліджуємо медіа»

<p><i>сприймає</i> доступні медіатексти;</p> <p><i>визначає</i> мету простих медіаповідомлень;</p> <p><i>інтерпретує</i> медіаповідомлення на основі власного досвіду;</p> <p><i>виділяє</i> цікаву для себе інформацію;</p>	<p>Сприймання простих медіатекстів, виявлення в них очевидних ідей та прихованої інформації.</p>
--	--

<p><i>намагається виявити приховану інформацію в медіапродуктах;</i></p> <p><i>пояснює як буде реагувати на медіаповідомлення у відповідь;</i></p> <p><i>створює прості медіапродукти (листівка, запрошення, sms-повідомлення, фотоколаж,);</i></p> <p><i>пояснює, кому і для чого призначені створені ним медіа продукти.</i></p>	<p>Висловлення власного ставлення до медіаповідомлень.</p> <p>Створення простих медіапродуктів</p>
Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища»	
<p><i>creează intr-o limbă simplă jocuri, integrame, puzzle-uri experimentând cu sunete, cuvinte, fraze; cuvintele caracteristice discursului său (cuvinte preferate, fraze); urmărește cum reacționează conlocutorul la ele; își corectează vorbirea;</i></p> <p><i>determină tema, ideea principală a textului în baza reperelor;</i></p> <p><i>intitulează textul în corespondere cu tema și ideea principală;</i></p> <p><i>identifică introducerea, cuprinsul și aliniatele în text;</i></p> <p><i>explică conținutul unui anumit alineat;</i></p> <p><i>găsește într-un text compact (neîntrerupt) acele părți care pot fi desemnate în aliniate;</i></p> <p><i>alcătuiește planul textului;</i></p> <p><i>intitulează acele părți ale textului; pe care le-a evidențiat învățătorul.</i></p>	<p>Foloseste cunoașterea limbii în creativitate.</p> <p>Textul</p>
<p><i>explică conținutul propoziției;</i></p> <p><i>citește cu intonație propozițiile după scopul comunicării și deosebește după auz; folosește corect punctuația la sfîrșitul propozițiilor;</i></p> <p><i>construiește propoziții după scopul comunicării;</i></p> <p><i>recunoaște în propoziții părțile principale și părțile secundare; pune întrebările necesare;</i></p> <p><i>dezvoltă propozițiile simple;</i></p> <p><i>îmbină două propoziții simple în una compusă, folosind sau nu folosind elemente de relație;</i></p>	<p>Propoziția</p> <p>Părțile principale .</p> <p>Propoziția simplă .</p> <p>Părțile secundare ale propoziției. Atributul și complementul: direct, indirect.</p> <p>Propoziția compusă din două propoziții simple, legate între ele cu sau fără conjuncții.</p>

<p><i>folosește</i> corect punctuația în propoziția cu adresări.</p>	<p>Cuvîntul. Structura cuvîntului</p>
<p><i>explică</i> sensul cuvintelor; <i>selectează</i> cuvinte ce exprimă obiecte, acțiuni, număr, însușiri, împrejurări;</p>	<p>Despărțirea în silabe a cuvintelor ce conțin prefixe.</p>
<p><i>găsește</i> în propoziții, în texte sinonime, antonime, omonime;</p>	
<p><i>numește</i> părțile componente ale structurii cuvîntului și le identifică;</p>	<p>Părțile de vorbire</p>
<p><i>alcătuiește</i> cuvinte cu ajutorul prefixelor și sufixelor date;</p>	<p>Substantivul</p>
<p><i>ortografiază</i> corect prefixele.</p>	
<p><i>cunoaște</i> substantivul și întrebările la care răspunde;</p>	
<p><i>determină</i> genul, numărul substantivelor;</p>	
<p><i>găsește</i> în propoziții părți de propoziție exprimate prin substantive;</p>	
<p><i>cunoaște</i> ce exprimă adjecțivul, felurile adjecțivelor și ortografia lor, întrebările la care răspunde;</p>	
<p><i>construiește</i> propoziții cu adjective;</p>	
<p><i>cunoaște</i> numărul, persoana verbului, întrebările la care răspunde și ce exprimă verbul;</p>	
<p><i>formează</i> forma inițială a verbelor;</p>	
<p><i>găsește</i> în propoziții predicatul exprimat prin verb;</p>	
<p><i>cunoaște</i> prumele, felurile prumeelor;</p>	
<p><i>ortografiază</i> corect prumele personale neaccentuate și de politețe;</p>	
<p><i>recunoaște</i> conjuncțiile în propoziție;</p>	
<p><i>construiește</i> fraze cu ajutorul conjuncțiilor;</p>	
<p><i>cunoaște</i> noțiunea de „prepoziție” și felurile ei;</p>	
<p><i>alcătuiește</i> îmbinări de cuvinte cu prepoziții simple și compuse;</p>	
<p><i>încadrează</i> îmbinările de cuvinte alcătuite în propoziții.</p>	

4-й клас

(70 год. 2 год. на тиждень)

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Змістова лінія «Взаємодіємо усно»	
<p>слухає уважно усну інформацію; ставить уточнювальні запитання відповідно до мети слухання; виконує настанови вчителя щодо навчальних завдань та усні інструкції ;</p>	<p>Сприймання усної інформації з певною метою.</p>
<p>переказує зміст почутого творчо; вибирає з почутого інформацію для створення власного висловлення з конкретною метою (усне оголошення, усний стислий переказ); систематизує почуту інформацію; висловлює, як отриману інформацію можна використати з користю; зіставляє тему й головну думку усного повідомлення з власними спостереженнями, поведінкою, досвідом;</p>	<p>Аналіз та розкриття змісту почутого. Відтворення змісту почутого творчо. Використання інформації з почутого для створення власних висловлень. Зіставлення теми й головної думки усного повідомлення з власним досвідом.</p>
<p>висловлює своє ставлення до усного повідомлення; обґруntовує своє ставлення до почутого, спираючись на набуті знання та власний досвід; визначає свою позицію, погоджується з нею чи заперечує;</p>	<p>Оцінювання усної інформації.</p>
<p>ініціює спілкування на тему, яка зацікавила; бере участь у дискусії, наводить докази; висловлює доброзичливо своє ставлення до думок інших співрозмовників; висловлює й аргументує свою позицію; обирає верbalльні й неверbalльні засоби спілкування для досягнення мети; дотримується мовленнєвого етикету, норм літературної вимови;</p>	<p>Оволодіння діалогічною формою мовлення практично, вербалальними і невербалальними засобами, етикетними нормами культури спілкування.</p>
<p>будує самостійно усне зв'язне висловлення (розповідь, опис, есе) за спостереженнями в навколошньому світі, ілюстрацією, поданим зчином або кінцівкою, за опорними словами,</p>	<p>Створення усних монологічних висловлень (розповідь, опис, есе).</p>

<p>за поданим або колективно чи самостійно складеним планом;</p> <p><i>використовує</i> виражальні засоби мови;</p> <p><i>висловлює</i> своє ставлення;</p> <p><i>пропонує</i>, як можна вдосконалити або доповнити зв'язне висловлення.</p>	<p>Використання виражальних засобів мови.</p> <p>Удосконалення власних висловлень.</p>
--	--

Змістова лінія «Взаємодіємо письмово»

<p><i>контролює виконання</i> загальних правил письма;</p> <p><i>нарощає</i> швидкість письма, безвідривно поєднуючи букви між собою, зберігаючи розбірливість;</p> <p><i>пише</i> в темпі, який дає змогу записати власну думку та інформацію з різних джерел;</p> <p><i> пише</i> розбірливо;</p> <p><i>дотримується</i> абзаців, полів зошита;</p> <p><i>заповнює</i> таблицю;</p> <p><i>складає</i> тексти для письмового спілкування (оголошення, запрошення);</p> <p><i>створює</i> і <i>записує</i> загадки, лічилки, невеликі казки;</p> <p><i>обирає</i> для власного повідомлення відповідне оформлення (шрифт, розмір);</p> <p><i>складає</i> самостійне письмове висловлення (розвідь, опис, міркування, есе) на добре знайомі й цікаві теми;</p> <p><i>пише</i> переказ тексту розповідного змісту з елементами опису або міркування;</p> <p><i>використовує</i> у власних висловленнях виражальні засоби мови;</p> <p><i>висловлює</i> своє ставлення до того, про що пише;</p> <p><i>записує</i> власні висловлення грамотно і зрозуміло;</p> <p><i>бере участь</i> в обговоренні письмових робіт у парах, групах;</p>	<p>Удосконалення навички письма.</p> <p>Самоконтроль за виконанням графічних, технічних, гігієнічних правил письма.</p> <p>Розвиток швидкості письма,</p> <p>Дотримання культури оформлення письмових робіт.</p> <p>Створення коротких письмових повідомлень.</p> <p>Побудова зв'язних текстів різних типів (розвідь, опис, міркування, есе).</p> <p>Написання різних видів переказів тексту.</p> <p>Використання виражальних засобів мови.</p> <p>Записування власної думки про предмет висловлення.</p> <p>Перевірка та редактування текстів.</p>
--	---

<p><i>удосконалює</i> письмовий текст; <i>відзначає</i> позитивні сторони, <i>висловлює</i> поради щодо можливого удосконалення тексту, спираючись на пам'ятку</p>	
Змістова лінія «Досліджуємо медіа»	
<p><i>сприймає</i> критично доступні медіатексти; <i>визначає</i> мету й цільову аудиторію окремих медіапродуктів;</p> <p><i>тлумачить</i> повідомлення у простих медіатекстах, виявляє очевидні ідеї;</p> <p><i>висловлює</i> власні ставлення до подій, представлені в медіатексті;</p> <p><i>пояснює</i>, чи змінилися під впливом медіатексту власні уявлення або думки про предмет повідомлення;</p> <p><i>створює</i> прості медіапродукти, <i>враховує</i> мету;</p> <p><i>пояснює</i> вплив створеного медіапродукту на себе та інших.</p>	<p>Критичне сприймання доступних медіапродуктів.</p> <p>Виявлення впливу медіапродуктів на власні думки й погляди.</p> <p>Створення простих медіапродуктів (комікс, стіннівка, реклама).</p>
Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища»	
<p><i>respectă</i> regulile de pronunțare a sunetelor în vorbire (diftongi, consoane duble);</p> <p><i>accentuiază</i> corect sunetele în exprimarea orală și scrisă;</p> <p><i>aranjază</i> corect 10-12 cuvinte în ordine alfabetică (orientîndu-se la prima, a doua sau a treia literă a cuvîntului);</p> <p><i>găsește</i> cuvîntul necesar în <i>Dicționarul explicativ</i>, ortografic, folosindu-se de alfabet;</p> <p><i>alcătuiește</i> îmbinări de cuvinte cu sens propriu și figurat;</p> <p><i>identifică</i> în texte antonime și sinonime, frazeologizme și explică sensul lor (cu ajutorul învățătorului);</p>	<p>Cerințele unice față de comunicarea proprie (orală și scrisă).</p> <p>Folosirea alfabetului.</p> <p>Rolul cuvintelor cu sens propriu și sens figurat, sinonime, antonime, omonime, cuvinte vechi și noi.</p>

<p><i>găsește</i> cuvinte cu sens apropiat pentru frazeologizme;</p> <p><i>explică</i> conținutul propozițiilor;</p> <p><i>construiește, citește</i> și analizează propozițiile simple și compuse ce conțin adresări, vorbire directă și părți omogene;</p> <p><i>dezvoltă</i> propozițiile simple cu ajutorul întrebărilor;</p> <p><i>determină</i> formele gramaticale a fiecărei părți de vorbire în parte;</p> <p><i>alcătuiește</i> diferite jocuri, careuri la tema studiată;</p> <p><i>determină</i> genul, numărul, cazul, felul substantivelor;</p> <p><i>aplică</i> regulile de ortografie a substantivelor compuse și proprii;</p> <p><i>alcătuiește</i> îmbinări de cuvinte, propoziții cu substantive diverse ca tip;</p> <p><i>cunoaște</i> timpurile verbului;</p> <p><i>conjugă</i> verbele la timpurile: prezent, trecut, viitor;</p> <p><i>determină</i> persoana, numărul, forma inițială a verbului;</p> <p><i>ortografiază</i> corect formele imperative ale verbului, însoțite de pronume neaccentuate;</p>	<p>Cercetarea apariției cuvintelor din alte limbi, îmbinări stabile de cuvinte (frazeologisme).</p> <p>Felurile propoziției (propoziția simplă și dezvoltată, simplă și compusă).</p> <p>Părțile secundare ale propoziției. Complementele circumstanțiale de loc, de timp, de mod, atributul</p> <p>Părțile de vorbire.</p> <p>Substantivul</p> <p>Substantive simple și compuse. Substantive comune și proprii. Genul, numărul, cazurile substantivului (repetare). Ortografia substantivelor compuse și proprii.</p> <p>Verbul</p> <p>Persoana, numărul, forma inițială.</p> <p>Timpurile verbului.</p> <p>Conjugarea verbului la timpul prezent, timpul trecut și timpul viitor. Ortografia formelor imperative ale verbelor însoțite de pronume neaccentuate: <i>du-te, adă-mi, pregăti-ți-vă</i> și a.</p> <p>Pronumele</p>
---	--

<p><i>găsește</i> în texte pronume și determină felul lor; <i>construiește</i> propoziții cu pronume interogative și demonstrative; <i>ortografiază</i>, conform regulilor cunoscute, pronumele demonstrative; <i>cunoaște</i> noțiuni de pronume demonstrative; <i>alcătuiește</i> propoziții cu pronume interogative; <i>formează</i> enunțuri pronume demonstrative.</p>	<p>Pronumele personale (repetare). Pronumele interogativ <i>ce?</i>, <i>cine?</i>, <i>care?</i> (<i>noțiuni</i>). Pronumele demonstrativ (noțiuni). Ortografia pronumelor demonstrative: <i>aceea, aceia, acelea, aceasta, acesta, aceștia</i>. Alcătuirea propozițiilor cu pronume interogative și pronume demonstrative.</p>
<p><i>găsește</i> în texte numeralele, determină felul lor; <i>pronunță</i> corect numeralele și le copie împreună cu substantivele ce le însoțesc; <i>formează</i> îmbinări de cuvinte cu numerale cardinale, ordinarne, pe care apoi le încadrează în propoziții; <i>ortografiază</i> corect numeralele;</p>	<p>Numerale cardinale simple, compuse și numerale ordinarne. Ortografia numeralelor cardinale, ordinarne.</p>
<p><i>găsește</i> în texte adverbul cu ajutorul întrebărilor și stabilește tipul lor; <i>scrive</i> prin dictare adverbe, apoi comparîndu-le cu modelele date, controlează dacă au fost ortografiate corect; <i>alcătuiește</i> îmbinări de cuvinte, propoziții cu adverbe; <i>găsește</i> în dicționarul ortografic adverbul și clarifică cum se ortografiază.</p>	<p>Adverbul Adverbe simple și compuse. Ortografia adverbelor compuse. Adverbe de loc, de timp, de mod.</p>

**Навчальна програма
з літературного читання
(складник типової освітньої програми)
для 3-4 класів
закладів загальної середньої освіти
з навчанням молдовською мовою**

Пояснювальна записка

Навчальна програма «Літературне читання» для закладів загальної середньої освіти з навчанням молдовською мовою створена на основі Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти.

Курс «Літературне читання» – органічна складова освітньої галузі «Мови і література»; охоплює класне і позакласне читання.

Основною метою курсу є формування читацької компетентності молодших школярів засобами різних видів читацької діяльності; формування читацької, комунікативної компетентностей; збагачення емоційно-ціннісного, естетичного, соціального та пізнавального досвіду; розвиток образного, самостійного критичного і логічного мислення та літературно-творчих здібностей; формування готовності до вивчення молдовської літератури в основній школі.

Досягнення мети курсу передбачає вирішення таких завдань:

- формування й розвиток мовленнєвих умінь і навичок, провідною з яких є повноцінна навичка читання;
- ознайомлення учнів з дитячою літературою в багатоманітності її тематики, жанрово-родових форм;
- розвиток інтересу і здатності до самостійної читацької діяльності для задоволення різних потреб читача;
- формування повноцінного сприймання, розуміння, відтворення художнього, науково-пізнавальних текстів шляхом засвоєння відповідних навчальних і читацьких умінь;
- розвиток емоційної і почуттєвої сфери учнів, образного мислення, критичного, логічного мислення, уміння висловлювати оцініні судження щодо прочитаного;
- формування прийомів роботи з дитячою книжкою, періодичною, довідковою літературою;
- формування умінь безпечного і критичного використання медіа продукції, здатності створювати медіа продукти і спілкуватися за допомогою медіа засобів;
- формування умінь орієнтуватися у світі книжок і вибирати їх для задоволення власних пізнавальних потреб, досягнення певних життєвих цілей.

Зміст літературного читання визначається такими змістовими лініями: «Пізнаємо простір дитячого читання»; «Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного»; «Взаємодіємо усно за змістом прослуханого»; «Досліджуємо і взаємодіємо з текстами різних видів»; «Оволодіваємо прийомами роботи з дитячою книжкою»; «Досліджуємо і взаємодіємо з медіа продукцією»; «Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти».

Реалізація змістових ліній програми з літературного читання здійснюється у процесі особистісно-орієнтованої розвивальної читацької і комунікативної діяльності учнів. Враховуючи потреби та інтереси молодших школярів у пізнанні світу людей, природи, самопізнанні, залучаючи їх до вдумливого читання найкращих дитячих книжок, текстів, різних видів учитель виховує особистість, компетентного, критично мислячого читача, який розуміє цінність книги, відчуває красу рідного слова, збагачує свій читацький, мовленнєвий і пізнавальний досвід.

Змістова лінія **«Пізнаємо простір дитячого читання»** створює передумови для ознайомлення учнів 3-4 класів з різноманітною за темами і жанрами дитячою літературою, з різними видами довідкових, навчальних і медіа текстів, способами здобуття інформації у сучасному медіа просторі.

Простір дитячого читання передбачає взаємодію організованої і самостійної читацької діяльності учнів, що сприяє формуванню дитини-читача, який на завершення початкової школи має належний читацький кругозір, розуміє цінність читання і виявляє до нього інтерес, набуває достатній досвід використання з різною метою текстів різних видів.

Змістова лінія **«Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного»** охоплює такі основні змістові блоки: уdosконалення й розвиток якісних характеристик технічної і смислової сторін навички під час читання вголос і мовчки; самостійне застосування мовленнєвих та позамовних засобів художньої виразності; оволодіння, з поступовим нарощуванням ступеня складності, прийомами смислового читання (прийоми самостійного розуміння лексичного значення слів, словосполучень; повноцінного усвідомлення в тексті фактичної, концептуальної, під текстової (з допомогою вчителя) інформації); застосування видів читання: аналітичного, переглядового, вибіркового відповідно до мети читання.

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно за змістом прослуханого»** спрямована на формування в учнів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися з іншими людьми в діалогічній і формі заради досягнення певних життєвих цілей.

Змістова лінія **«Досліджуємо і взаємодіємо з текстами різних видів»** передбачає цілісне сприймання учнями художніх, науково-художніх текстів, їх аналіз, інтерпретацію з використанням літературознавчих понять (практично); формування умінь висловлювати рефлексивні судження у зв'язку

з прочитаним, критично оцінювати інформацію в текстах різних видів та використовувати її для збагачення особистого читацького досвіду.

Змістова лінія «**Оволодіваємо прийомами роботи з дитячою книжкою**» передбачає формування і розвиток в учнів прийомів розрізнення дитячих книжок за жанрово-тематичними ознаками, типом видання (книжка-твір, книжка-збірка, довідник, словник); прогнозування орієнтовного змісту книжки (твору) з опорою на її ілюстративний та довідково-інформаційний апарат; прийомів самостійного вибору книжок з використанням інформаційних ресурсів дитячої бібліотеки; умінь зв'язно висловлювати власні емоційно-оцінні враження щодо змісту прочитаного, складати короткий відгук на прочитану книжку.

Змістова лінія «**Досліджуємо і взаємодіємо з медіа продукцією**» має на меті формування і розвиток в учнів понять про різні види медіа та використані в них вербалльні і невербалльні засоби впливу на читача; формування умінь і навичок сприймати, аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати і безпечно користуватися медіа засобами; виражати себе і спілкуватися з іншими за допомогою власних медіа продуктів.

Оволодіння медіа грамотністю є полі предметним процесом, який передбачає зв'язок із щоденним життям дітей не лише в школі, а й поза нею, створення можливостей набувати досвід критичного осмислення різної медіа продукції, що має позитивно вплинути на розширення їхнього читацького і соціального досвіду, вироблення умінь відрізняти корисну інформацію від шкідливої, уникати ризиків взаємодії з медіа продуктами.

Змістова лінія «**Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти**» передбачає розвиток уяви, художньо-образного мислення і мовлення дітей, оволодіння вербалними і невербалними засобами створення творчих продуктів з різним ступенем самостійності (zmіni, dopovnenia, prodovженja tekstu, iлюстрування; участь в інсценізаціях, дослідницьких проектах; складання есе, казок, віршів, загадок, оповідань та ін.).

Уроки позакласного читання проводяться один раз на два тижні.

Clasa a 3-a

(70 de ore, din care 2 ore disponibile)

Rezultatele așteptate	Conținutul învățării
Cunoaștem cîmpul de citire al elevului	
Elevul/eleva: <i>distinge</i> practic operele folclorice de cele ale autorului; <i>studiază</i> lucrările referitoare la genurile de artă respective (povestea, poezia, narațiunea, piesa; fabula);	Materiale educaționale accesibile și interesante pentru copii diverse după genuri, personalii și izvoare de obținere a informației: - Creația populară orală (forme folclorice mici: numărători,

<p><i>determină</i> independent operele genul povestirii, poeziei, nuvelei, descrie genul și principalele caracteristici ale pieselor;</p> <p><i>înțelege</i> ce informație poți obține din lucrările de diferite genuri;</p> <p>numește principalele teme din cele citite; familia, numele scriitorilor celebri ale căror lucrări s-au studiat la lecțiile anterioare;</p> <p><i>povestește</i> episoade din viața scriitorilor celebri, operele lor, cu care de multe ori au fost familiarizați în timpul instruirii;</p> <p><i>cunoaște</i> conținutul a cîtorva povești populare; știe 5-6 poezii pe de rost, cîteva proverbe și zicători, frâmîntări de limbă;</p> <p><i>relevă</i> atitudinea față de cele citite și audiate;</p> <p><i>știe și numește</i> cele mai importante surse de informație;</p> <p><i>găsește</i> în ele informația necesară.</p>	<p>frâmîntări de limbă, ghicitori, proverbe, zicători, povești, legende, basme, cîntece);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opere artistice a scriitorilor vestiți moldoveni și universali; - <i>poezia</i> (poeme peisajistice, cu subiect, fantastice, umoristice, poezii-ghicitori); - <i>proză</i> (povești, fragmente din povești, povestiri, piese); - <i>fabule</i> (în versuri și proză). <p>Literatură științifico-artistică, de referință, din diverse surse, texte din presă.</p> <p><i>Tematica lecturii pentru copii:</i> lucrări despre sentimentele copiilor, de ce sunt pasionați, relații în familie, școală; despre fenomenele naturii în diferite anotimpuri; sentimente față de Patrie; limba maternă, tradiții populare, istoria plaiului natal, oameni celebri; descoperiri; despre viața scriitorilor, alcătuirea cărților; mediatexte.</p>
--	---

Dezvoltăm deprinderile de citire, posedăm forme de înțelegere a celor citite

<p><i>citește</i> în glas, corect, cu cuvinte întregi și grupuri de cuvinte în tempoul, care dă posibilitate de a înțelege cele citite;</p> <p><i>posedă</i> moduri productive de citire în gînd (independent și cu ajutorul invățătorului);</p> <p><i>posedă, folosește</i> metode de citire expresivă și declamă pe de rost (pentru textele artistice);</p> <p><i>evidențiază</i> în text și explică sensul cuvintelor necunoscute, expresiilor,</p>	<p>Formarea și dezvoltarea caracteristicilor calitative de citire în glas și în gînd: îndeplinirea exercițiilor și însărcinărilor la reglarea respirației, dezvoltarea atenției, memoriei, tempoului, auzului fonematic, lărgirea cîmpului de citire.</p> <p>Intonația în timpul citirii în glas, declamării (tonul, puterea vocii, accentul logic, tempoul vorbirii).</p>
--	--

<p>terminilor (independent și cu ajutorul învățătorului);</p> <p><i>înțelege</i> conținutul textelor de diferite tipuri (independent și cu ajutorul învățătorului);</p> <p><i>folosește</i> diferite feluri de citire în timpul lucrului asupra conținutului textelor de diferite tipuri (independent și după întrebările învățătorului) și recitirea pentru înțelegerea aprofundată a conținutului.</p>	<p>Explicarea cuvintelor necunoscute, expresii folosind dicționarul explicativ, și pe baza contextului.</p> <p>Găsirea informațiilor specifice în text, fapte, concepte, explicații ale conținutului acestora; evidențierea și explicarea ideilor importante care sunt exprimate de autor.</p> <p>Utilizarea diferitelor tipuri de lectură: analitică – pentru analiză detaliată și aprofundată a sensului textului (independent); selectivă – cu scopul de a găsi informația necesară; revizuire – pentru o prezentare generală a conținutului textului (după instrucțiunile învățătorului).</p>
--	---

Interacționăm verbal cu conținutul celor citite

<p><i>ascultă</i> și <i>înțelege</i> exprimarea orală, un text științific, literar, artistic;</p> <p><i>precizează</i> informația;</p> <p><i>îndeplinește</i> instrucțiuni percepute după auz pentru a îndeplini sarcinile propuse de învățător;</p> <p><i>răspunde</i> la întrebări după conținutul textului audiat;</p> <p><i>pune</i> întrebări pe baza mesajului verbal oral și conținutul textului audiat;</p> <p><i>numește</i> personajele, locul și timpul acțiunii, succesiunea evenimentelor în textul ascultat;</p> <p><i>alege</i> informația din textul audiat și <i>explică</i> de ce l-a cointeresat informația dată;</p> <p><i>determină</i> tema operei audiate;</p> <p><i>participă</i> la discuția colectivă a celor audiate;</p>	<p>Ascultarea și <i>înțelegerea</i> informației orale.</p> <p>Analiza și interpretarea celor audiate.</p> <p>- dezvoltarea abilităților de a răspunde la întrebări cu privire la conținutul textelor ascultate; pentru a determina succesiunea de evenimente, personajul principal; pentru a selecta informația interesantă; pentru a determina tema operei; participarea la discuția informației, care l-a interesat;</p>
--	--

<p><i>ascultă atent și cu interes con vorbitorul, tolerant tratează părerile lor; recunoaște cuvintele-chee și fraze din mesaj;</i></p> <p><i>își exprimă propria atitudine față de conținutul informațiilor din textul ascultat;</i></p> <p><i>susține dialogul cu învățătorul, colegii de clasă pe baza celor audiate; folosește formule de etichetă în vorbire; respectă regulile de comunicare, cele mai importante reguli de pronunțare literară.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea deprinderilor de a recunoaște cuvintele-chee și frazele din mesajul oral; <p>Formarea abilităților de exprimare a propriilor comportări:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verbalizarea primelor impresii despre cele ascultate: ce i-a plăcut, l-a mirat, ce dispoziție i-a trezit opera să. - exprimarea opiniei pe baza faptelor, evenimentelor percepute de ascultarea textului.. <p>Deprinderi practice de susținere a dialogului, folosirea formulelor de etichetă în comunicare.</p>
--	--

Exploram și interacționăm cu texte de diferite tipuri

<p><i>citește independent, deosebește</i> texte științifico-artistice, artistice, determină caracteristicile și scopul lor, enumera semnele care indică identitatea textului la cele artistice sau științifico-artistice;</p> <p><i>răspunde la întrebări asupra textului citit; găsește și explică legătura între propoziții, alineate și părțile textului;</i></p> <p><i>independent determină consecutivitatea evenimentelor în text;</i></p> <p><i>independent alcătuiește</i> planul pentru texte artistice nu mari și necomplicate după structură;</p>	<p>Percepția și deosebirea practică între diferite tipuri de texte (artistice, științifico-artistice)</p> <p>Cercetarea aranjării și conținutului textului artistic:</p> <p><i>analiza semantică și structurii textului artistic:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – dezvoltarea abilităților de a răspunde la întrebări cu privire la conținutul textelor citite; – evidențierea și explicarea legăturii între propoziții, alineate și părțile textului; – determinarea independentă a consecutivității evenimentelor în text; – alcătuirea planului de idei;
--	--

<p><i>se folosește</i> de plan și desene <i>stabilește</i> (cu ajutorul învățătorului) reațiile cauză-effect;</p> <p><i>definește</i> în operă elementele de povestire, de descriere;</p> <p><i>determină</i> structura epică a operei: introducerea, cuprinsul, încheerea;</p> <p><i>explică</i> legătura între ele după analiza operei;</p> <p><i>independent</i> găsește cuvinte, expresii, propoziții, care servesc ca cuvinte-cheie pentru a înțelege evenimentul, caracteristica personajelor (independent și cu ajutorul învățătorului);</p> <p><i>independent determină</i> tema operei; ideea principală – cu ajutorul învățătorului;</p> <p><i>povestește independent</i> textul (detaliat, pe scurt, selectiv);</p>	<ul style="list-style-type: none"> – folosirea planului pentru a expune cele citite; – formarea deprinderilor de a deosebi în operă elemente de descriere, povestire; – orientarea în structura textului: introducerea, cuprinsul, încheerea; – formarea deprinderilor de a găsi cuvinte, expresii, propoziții, care sunt cuvinte-cheie pentru a înțelege evenimentul, caracteristica personajelor; independent să determine tema operei; ideea principală – cu ajutorul învățătorului; – folosirea diferitor forme de povestire: detaliat, pe scurt, selectiv;
<p><i>identifică, numește, evidențiază</i> în opera literară expresii figurate, descrieri artistice ale naturii, aspectul unei persoane, alte ființe vii; <i>explică</i> rolul lor în opera data;</p> <p><i>găsește</i> în textul propriu-zis singur și cu ajutorul învățătorului cuvinte cu sens figurat, comparații, epitete, metafore (fără termini);</p> <p><i>explică</i> rolul lor în text, <i>le folosește</i> în vorbire;</p> <p><i>determină</i> împreună cu învățătorul dispoziția, tonul general al piesei;</p>	<p><i>cercetarea expresiilor artistice:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – dezvoltarea capacitaților de a identifică, evidenția în opera literară expresii figurate, descrieri artistice ale naturii, aspectul unei persoane, alte ființe vii; explică rolul lor în opera data; – extinderea și aprofundarea cuvintelor cu sens figurat, comparații, epitete, metafore (fără termini) ; rolul lor în text; – folosirea acestor cuvinte în vocabularul personal; – formarea deprinderilor de a determina dispoziția și tonul general al operei;
<p><i>deosebește, numește</i> corect genul operelor în timpul instruirii (practic) ;</p>	<p><i>clasificarea operelor literare :</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – dezvoltarea deprinderilor de a determina independent, înțelege caracteristicile de gen a operelor studiate; – observarea trăsăturilor structurale ale povestirilor fantastico-eroice (locuri

<p><i>determină</i> caracteristicile de gen a povestilor despre animale, a poezilor, povestirilor;</p> <p><i>definește</i> trăsăturile de gen a povestirilor fantastico-eroice, fabule, piese cu ajutorul învățătorului;</p> <p><i>independent definește</i> eroii principali; explică, care fapte a eroilor sunt pozitive și negative;</p> <p><i>independent</i> pune întrebări la text;</p> <p><i>exprimă</i> presupuneri cu privire la conținutul lucrării, posibilele evoluții (până și după citire);</p> <p><i>înțelege</i> poziția autorului, cum autorul vede evenimentele descrise și acțiunile personajelor (cu ajutorul învățătorului);</p> <p><i>exprimă</i> notă de apreciere cu caracter moral și estetic, acțiunile personajelor, descrieri artistice;</p>	<p>misterioase, vrăjite, neobișnuite, obiecte, creațuri);</p> <ul style="list-style-type: none"> - transformări uimitoare, etc., fabule (lucrare de volum mic în versuri care în formă alegorică umoristică zugrăvește acțiunile, caracterele și defectele umane, piese de teatru); - dezvoltarea deprinderilor de a determina și numi personajele principale a operei, de a analiza faptele lor, motivele comportării lor; <p><i>interacțiunea în dialog cu textul:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea deprinderilor de a pune independent întrebări la text (fapte, evenimente, timpul, locul acțiunii, eroii operei); - dezvoltarea deprinderilor de a-și expune părerea referitor la conținutul orientativ al textului, posibilitatea urmărilor în baza titlului, ilustrațiilor, cuvint-cheie; - poziția autorului la evenimentele și faptele personajelor; - dezvoltarea abilităților de exprimare a judecăților de valoare, a sentimentelor legate de evenimente, - dezvoltarea abilităților de apreciere a sentimentelor legate de evenimente, acțiunile personajelor, descrieri artistice; în operă <p>Cercetarea structurii conținutului textelor științifice și literare.</p>
--	--

<p><i>independent se orientează</i> în conținutul operei, <i>găsește și explică</i> în el cuvintele—termini; <i>determină</i> tema textului citit;</p> <p><i>evidențiază, explică</i> conținutul grafic al materiei</p> <p><i>împărtește</i> textul în fragmente, <i>stabilește</i> legătura între ele, <i>evidențiază</i> materia nouă (cu ajutorul învățătorului)</p> <p><i>independent alcătuiește</i> planul textului;</p> <p><i>expune</i> conținutul textului;</p> <p><i>transformă</i> informația textuală în grafică (scheme, tăblițe)</p> <p><i>exprimă</i> părerea proprie față de cele citite.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – orientarea în conținutul operei, selectarea și explicarea cuvintelor termini; - <i>idependent</i> determină tema textului citit; – formarea deprinderilor de a evidenția, înțelege sensul materiei grafice: scheme, tăblițe, diagrame; de a explica, la care parte a textului se referă; – dezvoltarea capacitațiilor de a împărți textul în fragmente, de a alcătui planul cu cuvinte și desene, de a reproduce conținutul textului în baza planului; – formarea deprinderilor de a crea diagrame simple, tabele ; – formarea deprinderilor de expunere a propriei păreri față de cele citite; de a explica care evenimente din text l-au impresionat; ce a fost nou și.a.
--	--

Lucrul cu cartea pentru copii

<p><i>deosebește</i> cărțile pentru copii de texte de diferite tipuri; numește temele de bază;</p> <p><i>examinează și prognozează</i> independent conținutul orientativ cu reper la cuvintele-cheie, materialului ilustrativ;</p> <p><i>explică</i>, care cărți pentru copii sunt preferate; la bibliotecă știe ce să ceară pentru a citi;</p> <p><i>selectează</i> în mod independent, cărți pentru copii în funcție de interesele proprii de lectură;</p>	<p>Deosebirea cărților pentru copii, care conțin opere artistice de diferite genuri și teme, texte tematice, cărți de referință, periodice pentru copii.</p> <p>Prognozarea orientativă a conținutului cărților pentru copii după cuvintele-cheie, structura cărții, anotația, date despre scriitor, titlu părților (de exemplu, în poveste); verbalizarea tezelor sale într-o exprimare scurtă.</p> <p>Formarea deprinderilor de a căuta cartea dorită după algoritmul dat: autorul, denumirea cărții, enciclopedie, tema lecturii.</p>
--	--

<p><i>se folosește</i> în timpul alegerii cărții de diferite surse de informații din bibliotecă (independent ori cu ajutorul maturilor);</p> <p><i>iși exprimă</i> impresia emoțională despre carteă citită;</p> <p><i>alcătuiește</i> o recenzie scurtă la carteă citită (oral, cu ajutorul învățătorului).</p>	<p>Alegerea conștientă a cărții pentru copii din numărul de cărți propus de bibliotecar; alegera cărții necesare din fondul bibliotecii (cu aplicarea alfabetului).</p> <p>Folosirea de expozițiile de cărți cu diferită tematică, de placatele- reclamă, resursele-Internet din bibliotecă.</p> <p>Dezvoltarea competențelor de a-și exprima propriile opinii asupra cărții citite; de a se împărtăși cu colegii ce anume i-a plăcut; de a-i convinge de ce anume carteă aceasta, prin ce este interesantă, ce emoții a avut, ce evenimente descrise în carte i-au amintit situația din propria experiență de viață și.a.</p> <p>Învățarea de a alcătui o recenzie scurtă la carteă citită după algoritm.</p>
Explorăm și interacționăm cu producția media	
<p><i>știe și explică</i> ceea ce înseamnă mass-media;</p> <p><i>deosebește</i> tipuri de surse și metode de obținere a informațiilor mass-media;</p> <p><i>analizează</i> mediateexte după criteriile: факте și opinii despre ele;</p> <p><i>formulează</i> concluzii după cele citite și văzute;</p> <p><i>cunoaște</i> regulile de siguranță în Internet;</p> <p><i>crează</i> (la alegere) produse media și argumentează alegerea sa;</p> <p><i>explică</i> rolul ilustrației ca izvor de înțelegere a textului.</p>	<p>Perceperea, analiza, interpretarea, reflexia diferitor feluri de produse-media; vizuală(text, desen, foto); audio (muzică, radio); audiovizuale (film, animație, Internet, gadget-uri); lucrări practice la ilustrarea produselor media;</p> <p>crearea produselor media pentru o dată sau un eveniment important(în țară, în familie, în clasă).</p> <p>Jocuri de rol: dictor, jurnalist, distribuitor de informații vizuale.</p>
Transformăm și înscenăm cele citite, creăm propriile texte	

<p><i>inventează</i> o imagine verbală a lucrării citite;</p> <p><i>se exprimă</i> expresiv în grupă înscenînd cele citite;</p> <p><i>completează</i> texte (după indicațiile învățătorului)</p> <p><i>continuă</i> dialogul;</p> <p><i>inventează</i> text analog cu cel citit;</p> <p><i>redă creator</i> cele citite.</p>	<p>Exerciții de dezvoltare a imaginației în legătură cu cele citite; activități în combinație, subliniind unele caracteristici distinctive, neobișnuite;</p> <p>Interpretarea ilustrațiilor la text: inventarea imaginilor verbale; analiza textului (fragmentului) cu scopul de a-l completa , de a-l face mai amplu (cu ajutorul învățătorului), căutare de cuvinte, expresii și imagini neobișnuite;</p> <p>Alcătuirea independentă și în colectiv a noilor sfîrșituri de povești și povestiri; de a găsi rima în poezii;</p> <p>Formarea expunerilor creative și opere prin analogie; alcătuirea povestirilor din numele unui personaj;</p> <p>Metode de alcătuire a poveștii, ghicitorii, numărătorii; (situații de joc după cele citite; tablouri „Vii”, scenete, înscenarea textelor) ; efectuarea activităților creative bazate pe diferite opere de artă (cu ajutorul învățătorului).</p>
---	--

Clasa a 4-a

(70 de ore, din care 2 ore disponibile)

Rezultatele așteptate	Conținutul învățării
Cunoaștem cîmpul de citire al elevului	

<p><i>numește</i> temele operelor despre copii; <i>deosebește</i> povestea populară de cea cultă; operele în proză, în versuri și dramatice;</p> <p><i>cunoaște</i> familia, numele scriitorilor moldoveni renumiți operele cărora au fost studiate anterior;</p> <p><i>memorizează</i> 5-6 poezii, proverbe, ghicitori, frământări de limbă;</p> <p><i>înțelege</i> conținutul operelor citite;</p> <p><i>cunoaște</i> oameni iluștri ai culturii moldovenești, numele eroilor naționali, tradițiilor poporului moldovenesc.</p> <p><i>știe</i> cum și unde poate găsi informații noi dacă are necesitate;</p>	<p>Diversitatea speciilor literare, familiarizarea cu noi specii, opere și nume ale autorilor.</p> <p>Creația populară orală a moldovenilor: proverbe, ghicitori, numărători, povești, legende, cîntece populare.</p> <p>Opere artistice ale scriitorilor clasici, scriitori moldoveni și universalii;</p> <p>Poezia (lirice, fantastice, umoristice, poezii- ghicitori, frământări de limbă).</p> <p>Fabule.</p> <p>Proză: narațiuni, legende, fragmente din povestiri, piese.</p> <p>Literatura științifico-artistică, texte mas-media</p> <p>Literatura universală: povești, narațiuni, fragmente din povestiri.</p> <p>Literatura umoristică pentru copii.</p> <p>Tematica citirii (lumea ideilor, relații familiare, stima față de plaiul natal, muncă, natură, oamenii de frunte, fantezie, fantastică și.a)</p>
Dezvoltăm deprinderile de citire, posedăm forme de înțelegere a celor citite	<p>citește în gînd și cu voce, explică conținutul și scopul lor; înțelege și îlîși exprimă gîndul referitor la cele citite;</p> <p>Îmbunătățirea tehnicielor aspectelor semantice și tehnice ale competențelor de citire cu voce tare și în gînd: utilizarea metodelor de înțelegere a conținutului textelor de diferite tipuri; îndeplinirea exercițiilor, sarcini pentru dezvoltarea abilităților tehnice; citind cu voce tare corect, în ritm individual, cu respectarea normelor de bază ale ortoepiei.</p>

<p><i>folosește</i> corect procedeele de citire expresivă în timpul înscenărilor, declamărilor, citirii;</p> <p><i>își exprimă</i> părerea despre conținutul textelor citite.</p> <p><i>evidențiază</i> și explică sensul cuvintelor necunoscute ;</p> <p><i>independent</i> și conștient utilizează diferite tipuri de citire în timpul studierii textelor de diferite tipuri;</p> <p><i>verifică</i> înțelesul conținutului celor citite;</p> <p>recitește fragmentul ori textul reieșind din necesitate;</p> <p><i>realizează</i> autocontrolul, autoevaluarea calității citirii sale și înțelegerii conținutului; dacă este necesar, utilizează forme pentru a citi din nou textul sau fragmentele individuale.</p>	<p>Folosirea mijloacelor de citire expresivă în timpul declamărilor, citirii, înscenărilor.</p> <p>Exprimarea propriei atitudini față de conținutul textelor citite.</p> <p>Explicarea sensului cuvintelor necunoscute în diferite specii literare.</p> <p>Folosirea dicționarelor explicative și găsirea sinonimelor.</p> <p>Aplicarea diferitor forme de citire în corespondență cu scopul citirii.</p> <p>Analiza și autoaprecierea celor citite.</p> <p>Formarea abilităților de autocontrol, autoevaluarea activității de citire proprie. Utilizarea reciprocității pentru îmbunătățirea, corectarea tehnicii de citire, înțelegerea mai completă a conținutului, căutarea răspunsurilor la întrebările cerute.</p>
---	--

Interacționăm verbal cu conținutul celor citite

<p><i>percepe</i> critic și analizează informații orale;</p> <p><i>percepe</i> și înțelege textul artistic și științific;</p> <p><i>realizează</i> instrucțiuni orale și ale învățătorului referitor la însărcinări;</p> <p><i>reproduce</i> conținutul mesajului oral conform scopului;</p> <p>*participă la discuția colectivă a conținutului audierii (ascultarea și</p>	<p>Perceperea și înțelegerea informațiilor orale</p> <p>Analiza și interpretarea interlocutorului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea abilităților de reproducere a conținutului unui mesaj oral;
---	--

<p>înțelegerea atentă a întrebărilor profesorului, a gândurilor colegilor de clasă, completarea rațională a răspunsurilor lor, susținerea propriei poziții);</p> <p><i>își exprimă</i> propria atitudine față de un mesaj oral sau conținutul textului;</p> <p><i>își exprimă</i> gîndurile, pe baza propriei sale experiențe;</p> <p><i>definește</i> poziția interlocutorului;</p> <p><i>confirmă</i> exemplele sau observațiile, ia în considerare opiniile celorlalți;</p> <p><i>participă</i> la susținerea dialogului, alcătuirea dialogului pe o anumită temă, după o ilustrare, folosind mijloace de vorbire;</p> <p><i>utilizează</i> formule de etichetă în vorbire, aderă la normele culturii de comunicare în timpul discuției, cele mai importante reguli ale pronunției literare;</p> <p><i>aplică</i> la normele culturii de comunicare în timpul discuției, cele mai importante reguli ale pronunției literare.</p>	<p>- discutarea colectivă a informațiilor orale, argumentarea propriei opinii;</p> <p>Formarea abilităților de exprimare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exprimarea propriei opinii despre faptele, evenimentele din text percepute prin audiere; - dezvoltarea abilităților de exprimare a opiniei proprii referitoare la conținutul textului ascultat. <p>Abilități practice a formei de dialog, a normelor de etichetă.</p>
Exploram și interacționăm cu texte de diferite tipuri	

<p><i>percepe</i>, practic distinge texte de diferite tipuri;</p> <p><i>înțelege</i> și explică pe deplin textul, explică ce imagine artistică a creat scriitorul; ce a vrut să redee;</p> <p>definește și caracterizează evenimente, fenomene, motivele de acțiune ale personajelor;</p> <p>stabilește și explică legătura părților unui text;</p> <p>alcătuiește planul unei povești, basm, articol;</p> <p>folosește planul la expunerea operei; determină independent tema și ideea principală a lucrării;</p> <p>utilizează independent diferite tipuri de expunere a textului (în funcție de scop);</p>	<p>Perceperea și diferențierea practică a diferitelor tipuri de texte (artistice, științifico- artistice).</p> <p>Cercetează și distinge conținutul textului artistic:</p> <p><i>analiza semantică și structura textului</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - perceperea imaginii artistice a operei, înțelegerea semnificației principale a faptelor, evenimentelor, acțiunilor personajelor descrise; - găsirea și explicarea semnelor anumitor evenimente, fenomene, pentru a le caracteriza și a se pregăti de lectură expresivă, precum și citirea pe roluri; - înțelegerea legăturilor semantice în text; - alcătuirea independentă a planului povestirii, basmelor, articolelor; utilizează planul de expunere a conținutului operei; - independent formulează tema și a ideea principală a operei; - dezvoltarea abilităților de a aplica diferite tipuri de expunere a conținutului în funcție de scop (detaliate, concise, selective); <p><i>studierea mijloacelor artististice</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - perceperea conștientă a mijloacelor artistice din conținutul operei;
---	--

<p><i>explică</i> și găsește îmbinările de cuvinte care ajută să-ți imaginezi mai bine imaginile din text;</p> <p><i>constată</i> în text mijloacele de exprimare artistică (epitetul, metafora, comparația (fără folosirea termenilor) află rolul lor;</p> <p><i>utilizează</i> expresii vii în propriul discurs (în timpul descrierii, narațiunii);</p> <p><i>numește</i> principalele teme și specii literare studiate anterior în procesul instruirii;</p> <p><i>definește</i> evenimentele principale ale operei, stabilește succesiunea, legăturile, dinamismul dezvoltării;</p> <p><i>determină</i> independent personajele principale și secundare ale operei;</p> <p><i>caracterizează</i> eroii după faptele și acțiunile lor;</p>	<p>observări asupra mijloacelor artistice folosite în diferite opere literare în timpul dialogului, descrierii naturii, descrierea personajelor;</p> <ul style="list-style-type: none"> - găsirea și clarificarea rolului epitetelor, comparațiilor, metaforelor, repetițiilor în creația populară orală și în lucrările poetilor și scriitorilor; - folosirea mijloacelor artistice în discursul propriu; <p><i>studierea caracteristicilor speciei literare:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - conștientizarea interconexiunilor: scriitori – teme; scriitor – specie; -găsirea în conținutul operelor a evenimentelor principale , explicarea dinamicii desfășurării lor, stabilirea legăturii dintre evenimente bazându-se pe conținutul textului; - determinarea eroilor principali și secundari în operă; - dezvoltarea abilității de a caracteriza personajul bazat pe acțiunile, comportamentul său, își exprimă propria părere în această privință; - perfecționarea abilităților practice de a diferenția speciile literare studiate anterior; să numească semnele caracteristice specifice operei date.
--	--

determină independent genul operelor literare, care au fost studiate în timpul instruirii în clasele 1-2; prezintă exemple;

formulează întrebări la text; distinge întrebările autorului, adresarea către cititor; explică esența lor;

explică motivele acțiunilor eroilor, atitudinea autorului față de ei;

își exprimă atitudinea emoțional-evaluativă față de acțiunile personajelor (caracterului moral, etic și estetic);

se familiarizează independent cu textul; *se orientează* în conținutul textului; *definește* tema;

numește în text semnele care indică apartenența textului la cel științifico-artistic;

interacțiunea dialogului cu textul:

- dezvoltarea abilităților de a formula întrebări cognitive pentru a dezvăluî percepția emoțională generală a conținutului;
- pentru o înțelegere profundă a textului, stabilirea de legături semantice între anumite părți ale textului; explică că întrebările sau adresarea autorului induc interacțiunea dialogică a cititorului cu textul, autorul operei;
- înțelegerea motivelor acțiunilor personajelor, dezvăluirea poziției autorului cu privire la cele descrise;
- identificarea și evaluarea stării eroilor operei prin formularea propriei atitudini evaluative (morale, estetice).

Cercetări privind construcția și conținutul textului științifico- artistic.

- dezvoltarea abilităților de a înțelege în mod independent conținutul titlului, de a aloca noi idei, termeni, pentru a afla esența lor; definirea temei textului;
- formarea și dezvoltarea abilităților de a înțelege caracteristicile textului științifico- artistic: lipsa evaluărilor emoționale;
- evidențierea și conștientizarea esenței informațiilor grafice (diagrame, modele, grafice, tabele); explică care

<p><i>evidențiază</i> informațiile grafice din text;</p> <p><i>schimbă</i> informațiile grafice în textuale;</p> <p><i>găsește</i>, distinge în texte informații diferite, explică esența sa;</p> <p><i>efectuează</i> analiza semantică a conținutului textului; alcătuiește un plan;</p> <p><i>își exprimă</i> propria opinie cu privire la conținutul textului.</p>	<p>părți a textului sunt însotite de materiale ilustrative;</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea abilităților de a găsi și a distinge informații istorice, cu character cultural; explică fenomenele naturii, evenimentele istorice, le coreleză cu textul; - perfecționarea abilităților de a expune independent conținutul textului: a împărți textul în fragmente, a generaliza esențialul din fragmente; identificarea fragmentelor, întitularea, alcătuirea planului; reproducerea conținutului textului după un plan; - perfecționarea abilității de a formula propriile gânduri asupra conținutului textului, confirmarea faptelor cu privire la text;
--	--

Lucrul cu cartea pentru copii

<p><i>deosebește</i> de sine stătător (după prima examinare a unei cărți necunoscute) a conținutului cărții (conform informațiilor, introducerii);</p> <p>individual, realizează textul unei scurte anotații;</p> <p><i>citește</i> de sine stătător diferite texte (povestiri, povești, informații biografice); determină tema, înțelege conținutul celor citite; numește personajele ce participă la acțiune, grupîndu-le în conformitate cu poziția</p>	<p>Perfecționarea priceperilor de familiarizare sine stătătoare cu cărțile pentru copii, de orientare în conținutul textului (în baza reperelor).</p> <p>Perfecționarea deprinderilor de a alcătui de sine stătător anotații scurte.</p> <p>Formarea deprinderilor de a conștientiza conținutul operei, gîndul principal al povestirilor, poveștilor, narăriunilor și a. de a determina tema, liniile de subiect; de a explica relația</p>
--	--

<p>autorului, cu atitudinea personală a cititorului;</p> <p><i>determină, evidențiază</i>, individual, cu ajutorul cuprinsului, care anume capitole au fost cuprinse în culegeri, în diferite volume;</p> <p><i>relatează</i> concis și interesant conținutul operei citite;</p> <p><i>găsește</i> informația necesară, folosind diferite izvoare: dicționare, enciclopedii, periodice pentru copii;</p> <p><i>participă</i> în cadrul dezbaterilor colective, exprimîndu-și părerile și ținînd cont de etica comunicării.</p>	<p>părților componente ale textului; de a identifica personajele, felul lor.</p> <p>Formarea abilităților de a se orienta într-o culegere de opere, în crestomații pentru lectura extrașcolară: conform cuprinsului, introducerii, priceperilor de sistematizare a materiei și.a.</p> <p>Formarea deprinderilor de a relata concis, interesant conținutul operei citite, exprimîndu-și părerea de ce i-a plăcut opera în cauză.</p> <p>Perfecționarea priceperilor de a găsi informația necesară în diferite izvoare: dicționare, enciclopedii, periodice pentru copii și.a.</p> <p>Formarea abilităților de susținere a unei discuții în colectiv despre conținutul textului citit, ținînd cont de etica comunicării.</p>
--	--

Explorăm și interacționăm cu producția media

<p><i>cunoaște</i> drepturile copiilor pentru a primi informații;</p> <p><i>deosebește</i> și explică particularitățile transmiterii de informații în diferite tipuri de produse media;</p> <p><i>creează</i> un produs mediatic (desene animate, o notă pentru ziar, o emisiune la școală, radio etc.) la alegere;</p> <p><i>oferă</i> exemple unde, când și cum să verifice informațiile obținute;</p> <p><i>creează</i> publicitate prin analogie;</p> <p><i>găsește</i> și explică diferența dintre fapte și gîndurile;</p>	<p>Prelucrarea surselor de informare disponibile copiilor și a metodelor de transmitere a informației (texte, imagini, fotografii); analiza situațiilor din viață și experiența școlară pe care elevii le prezintă în producția media;</p> <p>Alcătuirea povestirilor, istorioarelor pe baza celor citite;</p> <p>Lucrul în grup (crearea de animații, benzi, jocuri, discuții, anunțuri).</p> <p>Analiza influenței publicității asupra acțiunilor oamenilor.</p>
---	--

<p><i>își propune</i> opinia, respectînd cultura comunicării.</p>	
Transformăm și înscenăm cele citite, creăm propriile texte	
<p>îndeplinește independent sarcini de schimbare, adăugare, ilustrare verbală a unei lucrări;</p> <p>completează conținutul cu un nou personaj, un nou eveniment;</p> <p>transformă cititul în dramatizare, combinând diferite mijloace de expresivitate (mimica, gestul, expresii faciale, mișcări);</p> <p>folosește tehnici cunoscute pentru a crea un basm.</p>	<p>Stimularea copiilor la creativitate înfăptuind diverse sarcini, exerciții pentru a-și dezvolta imaginația, gîndirea creativă și vorbirea.</p> <p>Concretizarea și completarea celor citite cu informații noi, noi viziuni prin aplicarea materialului ilustrativ (desen, portet, muzică).</p> <p>Însărcinări pentru evidențierea chipului imaginar asupra celor citite prin exersarea diferitor însărcinări; dezvoltarea imaginației prin interacțiunea cu arta.</p> <p>Formarea chipului verbal; expunerea creativă; exerciții de a rima, posedarea de a alcătui povești; dezvoltarea vorbirii figurate (care combină cunoscutul cu necunoscutul).</p> <p>Evidențierea mijloacelor artistice din text (comparații, epitete, metafore, cuvinte semnificative), explicnd rolul lor în percepția lecturii.</p>

Мовно-літературна галузь
Освітній компонент:
мови корінних народів та національних меншин України

Навчальна програма
з молдовської мови та читання
(складник типової освітньої програми)
для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти з навчанням
українською мовою

Особливості ІІ циклу навчання

У третьому класі основну увагу буде приділено повторюванню, узагальненню знань про молдовську мову, вмінням учнів слухати та розуміти текст, правильну розмову в рамках вивченої лексики, вдосконалення навичок читання та письма з метою посилення основних понять фонетики, знайомство з мовними поняттями.

Основними завданнями вивчення матеріалу в навчальній програмі третього класу є збагачення словника, розширення граматичної основи усного письмового спілкування, формування мислення формування потенціалу, розвиток навичок дотримання правил етики, посилення комунікаційних можливостей освоїти молдовську мову усне-письмово на рівні, який вимагається програмою.

Для формування та розвитку комунікаційних можливостей використовуються різні форми та методи роботи: навчання словами, словосполучення, короткі тексти (вірші, загадки, прислів'я, прикази), повторення, імпровізоване спілкування.

У 3-му класі розвивається здатність та зацікавленість у читанні, виразне, правильне читання фрагментів літературних текстів різних літературних жанрів, які сприятимуть вихованню моральних якостей. Є поняття фонетики, графіки, лексики, граматики. Практична комунікативна діяльність учнів формується, коли студенти відповідають на питання, в процесі викриття абсцису з менш складного тексту читання, працюючи з малюнками, ілюстраціями з літературних текстів.

Важливе місце в процесі вивчення молдовської мови є культура мовлення, вміння говорити правильно, голосно в залежності від ситуації спілкування, регулювати швидкість спілкування, дотримуватися норм етики під час діалогу та монологу. Тематика творів, які пропонуються для читання, включають твори класиків та сучасних авторів, відібрані таким чином, щоб вони відображали життя дітей цього віку (сім'я, суспільство, школа, народні традиції та звичаї, виховувати турботу про навколошнє середовище).

У 4-му класі поглинюються знання, отримані в 1-3 класах, поліпшуються орфоепічні здібності та навички, збагачується словниковий запас,

розвиваються всі типи мовлення, формуються здібності правильно писати відповідно до орфографічних та граматичних правил, повторення, узагальнення, поглиблення знань протягом усього року (поступове).

У цей час учні знайомляться з різними типами текстів (опис, розповідь, перекази, твір, тощо), навчаються аналізувати та узагальнювати.

Розвиток мовлення відбувається за допомогою різних форм роботи.

Словниковий запас продовжує вдосконалюватися. Правильна вимова та розуміння вивчених слів сприяють як свідомому читанню, так і написанню літературних творів різних літературних жанрів, а також проникненню у їх суті.

Особливе значення приділяють розвитку навичок слухання, культури мовлення, розуміння літературних творів, розвитку уяви, абстрактного мислення, спілкування, вміння аналізувати і оцінювати твори, персонажі.

Вивчення нового матеріалу базується на знаннях, отриманих у попередніх класах. Повернення до уроків, отриманих у попередніх класах, має на меті поглиблення, збагачення знань учнів, яке допоможе їм використовувати на практиці, посилити знання.

У цих класах будуть вдосконалені правильні навички написання, застосовуючи правила правопису. Учні напишуть не лише диктанти, аудіодиктанти, а й перекази, невеликий твір, певною мірою покладаючись на навички, знання, отримані під час вивчення української мови.

Систематизація та поглиблення знань здійснюється протягом навчального року.

У цих класах учні знайомляться з характеристиками різних текстів: казки, повісті, описів, міркувань, вчаться їх аналізувати, робити висновки на основі прочитаних або створених.

У процесі ознайомлення з частинами мови акцент буде зроблений на їх загальних рисах. Розробка усної та письмової мови буде здійснюватися різними методами: співпраця, робота у парах, в групі тощо.

Навчити учнів складати твір це навчити їх спостерігати, записувати, думати, переказувати. Вчитель зможе це робити через повторні вправи, завдяки наполегливій та наполегливості, через добре продумані питання та моделі. Тематика читання продовжується, тематика програми в початкових класах, а вивчення нових тем стимулюється знаннями, набутими у класах 1-2. Вивчення молдовської мови в початкових класах встановлює основу лінгвістичних, комунікативних компетентностей, необхідних для подальшого вивчення літературної молдавської мови в 5-12 класах.

Змістові лінії реалізуються через такі інтегровані курси:

3 клас – інтегрований курс навчальних предметів «Молдовська мова», «Читання»;

4 клас – інтегрований курс навчальних предметів «Молдовська мова», «Читання».

Результати навчання

На кінець II циклу навчання

здобувач/здобувачка початкової освіти (учень/учениця):

5) взаємодіє з іншими усно, сприймає і використовує інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях;

6) аналізує, інтерпретує, критично оцінює інформацію в текстах різних видів, медіатекстах та використовує її; сприймає художній текст як засіб збагачення естетичного та емоційно-чуттєвого досвіду;

7) висловлює думки, почуття та ставлення, взаємодіє з іншими письмово та в режимі онлайн, дотримується норм літературної мови;

8) досліджує індивідуальне мовлення – своє та інших, використовує це для власної мовної творчості, спостерігає за мовними явищами, аналізує їх.

№ п/п	Обов'язкові результати навчання здобувачів початкової освіти:	
	Загальні результати	ІІ цикл (3-4 класи)
до пункту 1		
1.1	Сприймає усну інформацію	Критично сприймає інформацію для досягнення різних цілей; уточнює інформацію з огляду на ситуацію
1.2	Перетворює усну інформацію	На основі почутого створює асоціативні схеми, таблиці; стисло і вибірково передає зміст почутого; переказує текст за різними завданнями
1.3	Виокремлює інформацію	Виокремлює необхідну інформацію з різних усних джерел, зокрема медіатекстів, для створення власного висловлювання з конкретною метою
1.4	Аналізує та інтерпретує усну інформацію	Визначає та обговорює цілі, основні ідеї та окремі деталі усної інформації; пояснює зміст і форму текстів, зокрема медіатекстів, пов'язує, зіставляє із власними спостереженнями, життєвим досвідом, враховує думки інших осіб
1.5	Оцінює усну інформацію	висловлює своє ставлення до усного повідомлення, простого тексту, медіатексту, обґруntовує думки, спираючися на власний досвід; визначає позицію співрозмовника, погоджується з нею або заперечує її
1.6	Висловлює і захищає власні погляди	Висловлює власні погляди, підтверджує їх прикладами, враховує думки інших осіб; дотримується найважливіших правил літературної вимови, висловлюючи власні погляди
1.7	Використовує словесні й несловесні засоби під час представлення	Обирає вербалльні та невербалльні засоби спілкування, доречно використовує їх для спілкування та створення простих медіатекстів відповідно до комунікативної мети; вимовляє з правильною інтонацією різні за метою висловлювання речення;

	своїх думок	використовує у власному мовленні засоби художньої виразності у творах різних жанрів
1.8	Регулює власний емоційний стан	Описує власні емоції та емоції співрозмовника від прослуханого/побаченого; доречно використовує у власному мовленні формули мовленневого етикету до пункту 2
2.1	Сприймає текст	Прогнозує зміст дитячої книжки за обкладинкою, заголовком, ілюстраціями та анотацією; володіє повноцінними навичками читання (вголос і мовчки), що дає змогу зрозуміти тексти різних видів
2.2	Аналізує та інтерпретує текст	Пов'язує елементи інформації в цілісну картину; розрізняє факти і думки про ці факти; формулює прямі висновки на основі інформації, виявленої в тексті; визначає форму і пояснює зміст простих медіатекстів
2.3	Збагачує естетичний та емоційно-чуттєвий досвід	Описує емоційний стан персонажів, співпереживає
2.4	Оцінює текст	Висловлює власне ставлення до творів, літературних персонажів, об'єктів мистецтва і навколишнього світу, наводить прості аргументи щодо власних думок, використовуючи текст, власний досвід та інші джерела; описує враження від змісту і форми медіатексту
2.5	Обирає тексти для читання	Визначає мету читання (для задоволення, розваги, пошуку потрібної інформації) та обирає відповідні тексти
2.6	Перетворює інформацію	На основі тексту створює план, таблицю, модель
2.7	Читає творчо	Експериментує з текстом (змінює сюжет, переказує текст з іншої позиції, додає персонажів, імпровізує під час інсценізації)
до пункту 3		
3.1	Створює письмові висловлення	Пише рукописними буквами розбірливо в темпі, який дає змогу записати власну думку та інформацію з різних джерел; створює висловлювання, записує їх, ураховуючи мету та адресата і дотримуючись норм літературної мови, користується орфографічним

		словником; створює тексти різних типів і жанрів (казка, розповідь, опис, міркування); створює прості медіатексти, використовує різні форми їх презентації
3.2	Взаємодіє онлайн	Створює короткі дописи для захищених ресурсів, зокрема веб-сайту закладу загальної середньої освіти
3.3	Редагує письмові тексти	Знаходить і виправляє орфографічні помилки, зокрема із застосуванням знань про будову слова; аналізує та вдосконалює створений текст відповідно до мети спілкування, перевіряє грамотність написаного
до пункту 4		
4.1	Досліджує мовні явища	Аналізує значення слів з урахуванням контексту, будови слова, перевіряє власне розуміння значення слова за словниками; використовує у власному мовленні слова з переносним значенням, синоніми та антоніми, фразеологізми для досягнення мети спілкування; правильно вживає граматичні форми частин мови; правильно записує різні види речень за метою висловлювання
4.2	Використовує знання з мови у мовленнєвій творчості	Створює прості мовні ігри, кросворди, ребуси, експериментуючи звуками, словами, фразами; виокремлює характерні риси свого мовлення (улюблені слова, фрази); спостерігає за їх впливом на співрозмовників; коригує своє мовлення

Конкретні очікувані результати та зміст II циклу навчання

Результати навчання та пропонований зміст з молдовської мови та читання для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти	
Очікувані результати	Зміст навчання
3 клас	
Змістова лінія «Взаємодіємо усно»	
<p>Учень /учениця:</p> <p>з увагою сприймає усні репліки співрозмовника, перепишує, доречно реагує на них;</p> <p>виконує сприйняті на слух інструкції щодо виконання поставлених учителем навчальних завдань;</p> <p>регулює дихання, силу голосу, темп мовлення відповідно до вимог навчальної діяльності;</p> <p>створює (спільно з однокласником (однокласницею) з попереднім обдумуванням протягом 2-3 хвилин) діалог на задану тему – 3-4 репліки для двох учасників без урахування вступних і прикінцевих етикетних формул;</p>	<p>Сприймання усної інформації.</p> <p>Аналіз та інтерпретація (розкриття змісту) почутого.</p> <p>Оцінювання усної інформації.</p>

<p><i>використовує у власному мовленні формули мовленнєвого етикету; дотримується правил спілкування;</i></p> <p><i>усно переказує текст із опорою на допоміжні матеріали (ілюстрація, план, опорні слова, словосполучення);</i></p> <p><i>висловлює своє ставлення до подій, персонажів тексту; розповідає про свої спостереження, події з власного життя; за ілюстраціями, поданими частинами тексту.</i></p>	<p>Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, етикетними нормами культури спілкування.</p> <p>Створення усних монологічних висловлень</p>
---	--

Змістова лінія «Читасмо»

<p>Учень/учениця:</p> <p><i>читає слово так, як воно пишеться, й вимовляє його за правилами літературної вимови;</i></p> <p><i>читає вголос правильно, свідомо, плавно, цілими словами нескладні за змістом і формою тексти;</i></p> <p><i>пояснює значення більшості слів, ужитих у прямому та переносному значеннях;</i></p> <p><i>знаходить у тексті незнайомі слова, з'ясовує їх значення, користуючись виносками, тлумачним словником, а також через контекст (з допомогою вчителя);</i></p> <p><i>правильно іntonує прості речення будь-якого виду;</i></p> <p><i>користується найпростішими прийомами регулювання темпу читання, сили голосу, дихання залежно від змісту тексту (самостійно та за завданням учителя);</i></p> <p><i>самостійно читає, практично розрізнює з опорою на найпростіші жанрові особливості тексти малих фольклорних форм, що опрацьовувалися під час навчання, а також літературних жанрів (казка, вірш, оповідання), правильно їх називає, визначає емоційний настрій;</i></p> <p><i>читає та розрізнює (з допомогою учителя) нехудожні тексти за відсутністю у їх змісті діалогів, яскравих образних висловів, наявністю наукових понять, фактів, історичних дат, передачі інформації;</i></p> <p><i>виділяє в структурі художнього і нехудожнього текстів заголовок, ілюстрації, схеми, таблиці, використовує їх для прогнозування орієнтовного змісту тексту та кращого його розуміння;</i></p> <p><i>виявляє розуміння фактичного змісту тексту та основних думок (з допомогою вчителя) художніх і нехудожніх текстів;</i></p> <p><i>пояснює, які, де, коли відбулися події;</i></p> <p><i>визначає, правильно називає персонажів художнього твору, виділяє серед них головного;</i></p> <p><i>перераховує цікаві факти, важливі ідеї в інформаційному тексті;</i></p> <p><i>встановлює зв'язки між подіями, дійовими особами;</i></p> <p><i>ставить запитання за фактичним змістом прочитаного з метою уточнення свого розуміння;</i></p> <p><i>розділена, називає в тексті яскраві, образні слова, вислови, пояснює їх роль у творі (з допомогою вчителя);</i></p> <p><i>передає зміст (детально або вибірково) твору чи окремих епізодів з дотриманням логіки викладу, а також з урахуванням структурних елементів тексту: зачину, основної частини, кінцівки (з допомогою учителя);</i></p>	<p>Удосконалення навичок читання. Читання вголос. Розуміння фактичного змісту, основної думки, окремих образних висловів тексту.</p> <p>Сприймання і практичне розрізнення текстів різних видів.</p> <p>Аналіз та інтерпретація змісту текстів. Мова художнього твору: діалоги, монологи, оповідач, засоби художньої виразності у тексті (епітети, порівняння (без уведення термінів)), слова і вирази, які характеризують персонажа, події; вірш (рима, ритм, настрій у вірші, сила і тон голосу, темпоритм при читанні вірша, емоційний вплив тощо)</p>
---	---

<p><i>пояснює вчинки персонажів у творі, висловлює щодо них найпростіше оцінні судження; обґруntовує свої висновки (з допомогою вчителя);</i></p> <p><i>розповідає про свої загальні враження, почуття від прочитаного, (що саме сподобалося / не сподобалося, що було цікаво / нецікаво, що нового дізнався / дізналась), підтверджує свої думки фактами з тексту;</i></p> <p><i>пов'язує зміст прочитаного зі своїми знаннями, попереднім читацьким, а також власним життєвим емоційно-чуттєвим досвідом; передає власне ставлення до подій, вчинків персонажів через ілюстрування, декламацію, рольові ігри, інсценізацію твору чи окремих його епізодів (з використанням вербальних і невербальних засобів художньої виразності);</i></p> <p><i>імпровізує з репліками, відтворюючи діалоги з казок, віршів, оповідань;</i></p> <p><i>бере участь у колективному обговоренні прочитаного: зацікавлено й уважно слухає співрозмовників, толерантно ставиться до їхніх думок, пояснює своє розуміння дискусійних питань;</i></p> <p><i>знає і називає найважливіші інформаційні ресурси: бібліотека, Інтернет, телебачення, дитячі газети, журнали, книжки, довідкові видання;</i></p> <p><i>знаходить у нехудожніх і навчальних текстах відповіді на запитання, поставлені вчителем;</i></p> <p><i>здійснює пошук потрібної інформації у дитячих довідкових виданнях; виявляє в тексті і пояснює зміст графічної інформації (таблиця, схема, емотикони тощо);</i></p> <p><i>аналізує одержану інформацію, звертається до дорослих (коли є сумнів) за підтвердженням її правдивості, достовірності;</i></p> <p><i>застосовує одержану інформацію в навчальній діяльності та практичному досвіді;</i></p> <p><i>перетворює верbalну інформацію із суцільного тексту у візуальну (малюнок, кадри до мультфільму, таблиця тощо);</i></p> <p><i>розпочинає ознайомлення з новою дитячою книжкою з розглядання її структурних елементів: обкладинки, титульного аркуша, ілюстрацій, змісту (переліку) творів, правильно їх називає;</i></p> <p><i>передбачає орієнтовний зміст твору, дитячої книжки за вказаними елементами;</i></p> <p><i>розділнює дитячі книжки за типом видання: книжка-твір, книжка-збірка, енциклопедія, дитячий журнал, словник;</i></p> <p><i>добирає для читання дитячі книжки на відповідну тему: казки про тварин, пригоди, фантастика та ін.;</i></p> <p><i>визначає мету свого читання (для проведення цікавого дозвілля, знаходження потрібної інформації та ін.), обирає, читає відповідні книжки, пояснює свій вибір;</i></p> <p><i>перечитує книжки, окрім їх епізоди для кращого розуміння змісту та вдосконалення навички читання;</i></p> <p><i>має уявлення про жанри й теми дитячого читання;</i></p> <p><i>називає твори, дитячі книжки, що сподобалися, розповідає, які епізоди справили найбільше враження;</i></p> <p><i>називає кілька прізвищ авторів прочитаних творів;</i></p> <p><i>називає державні символи України, національні символи, традиції молдовського та українського народів</i></p>	<p>Формування рефлексивного досвіду за змістом прочитаного.</p> <p>Робота з різними джерелами і видами інформації.</p> <p>Робота з дитячою книжкою.</p> <p>Орієнтовний зміст літературного матеріалу:</p> <p><i>дитяча література в авторській жанрово-тематичній різноманітності:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – твори усної народної творчості, дитячий фольклор; – твори відомих національних письменників та письменників-klassikів України на актуальні теми для дітей; – художня вітчизняна і зарубіжна література сучасних письменників: казки, легенди, оповідання, вірші, комікси; – науково-пізнавальна література для дітей: книжки, енциклопедії, довідники; – дитяча періодика; <p><i>теми дитячого читання:</i> про Батьківщину, сім'ю, на героїко-патріотичну тематику, про живу й неживу природу, дітей, дружбу, шкільне життя, пригоди, фантастика, дитячі детективи, історії винаходів, відкриттів, сучасні технології та ін.</p>
---	--

Змістова лінія «Взаємодіємо письмово»

<p>Учень / учениця:</p> <p>пише правильно, розбірливо, охайнно з однаковим нахилом букв; дотримується свідомо гігієнічних правил письма;</p>	<p>Формування і розвиток навички письма.</p>
---	--

<p><i>дотримується</i> культури оформлення письмових робіт: <i>розташовує</i> самостійно заголовок у рядку, <i>дотримується</i> поля, правого і лівого краю сторінки, абзаців, <i>робить</i> акуратні виправлення; <i>розташовує</i> слова й віршові строфи в колонку; <i>записує</i> слова в таблицю; <i>обмінюється</i> елементарними письмовими повідомленнями (записка, побажання); <i>обирає</i> для написання повідомлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо); <i>відновлює</i> деформований; <i>створює і записує</i> коротке зв'язне висловлення на добре відому та цікаву тему; <i>перевіряє</i> (з допомогою вчителя), чи грамотно написаний власний текст; <i>вправляє</i> орфографічні й пунктуаційні помилки, зіставляючи із зразком запису (самостійно і з допомогою вчителя); <i>удосконалює</i> текст із часто повторюваними словами шляхом заміни їх синонімами та займенниками</p>	<p>Створення власних письмових висловлень.</p> <p>Перевірка й редактування текстів</p>
---	--

Змістова лінія «Досліджуємо медіа»

<p>Учень / учениця: <i>сприймає</i> медіапродукти; <i>обговорює</i> зміст і форму простих медіатекстів, <i>розвідає</i>, про що в них ідеться; <i>визначає</i>, кому і для чого призначений медіатекст; <i>пояснює</i> зміст вербальної і невербальної інформації в медіапродуктах; <i>висловлює</i> свої враження від змісту і форми медіапродукту; <i>створює</i> прості медіапродукти (листівка, sms-повідомлення, фото, колаж, комікс тощо) з допомогою інших</p>	<p>Розширення уявлення про медіа, робота з медіапродукцією Інтернет (уявлення про віртуальне спілкування, етику віртуального спілкування, безпеку в Інтернеті, Кібербулінг.) Комп’ютерні ігри як джерело навчання, розвитку і відпочинку. Вплив на здоров’я. Реклама (вплив реклами на поведінку людини, реклама в медіа, як захиstitися від небажаного впливу реклами). Зміст і форма медіа текстів (елементи форми і їх значення для сприйняття основних ідей (колір, музика, анімація у мультфільмах), музика в рекламі)</p>
---	--

Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища»

Учень / ученица:**Elevul/eleva:**

- determină tema și ideea textului;
- fragmentează textul pe segmente logice;
- intitulează textul;
- respectă alineatele la alcătuirea textului;
- participă la alcătuirea colectivă a planului de idei al textului;
- alcătuiește independent planul textului;
- deosebește un text deja format de unele propoziții independente după conținutul lor;
- determină tipul textului;
- redactează textul în limita celor învățate;

- înțelege sensul/sensurile cuvintelor;
- deosebește cuvintele cu sens propriu de cele cu sens figurat;
- utilizează în comunicarea orală și scrisă, sinonime și antonime;
- diferențiază sinonimele de antonime;
- poate folosi dicționarele enumerate;

- cunoaște literele alfabetului moldovenesc;
- deosebește vocalele de semivocale, consoanele de vocale ;
- accentuează corect cuvintele, determină silaba accentuată;
- desparte cuvintele în silabe;
- trece corect cuvintele dintr-un rînd în altul în timpul scrierii;
- ortografiază corect grupurile de litere;
- analizează fonetic cuvintele;

- alcătuiește propoziții enunțiative, interogative, exclamative și imperitive;
- stabilește tipul propozițiilor după scopul comunicării;
- respectă ordinea cuvintelor în propoziție;
- identifică și deosebește părțile principale ale propoziției de cele secundare;
- intonează propozițiile și folosește corect punctuația la sfîrșitul acestora;
- introduce adresările în propoziții respectând punctuația;

Textul

Actualizarea și aprofundarea cunoștințelor despre text.
Tema și ideea principală a textului.
Tipuri de texte: narativă, descrierea, raționamentul.
Planul de idei al textului .

Lexicul

Repetarea și consolidarea cunoștințelor asupra temei „Fonetica”.

Sintaxa

Felul propozițiilor după scopul comunicării.
Părțile principale, părțile secundare ale propoziției.
Adresarea. Semnele de punctuație la adresări.

Morfologia

Actualizarea și aprofundarea cunoștințelor despre părțile de vorbire.
Substantivul. Genul și numărul substantivului.
Adjectivul. Genul și numărul adjectivului.
Verbul. Persoana, numărul și timpul verbului.

<ul style="list-style-type: none"> • deosebește tema cuvintelor de desinență acestuia; • formează cuvinte noi cu ajutorul prefixelor și sufixelor; • ortografiază corect cuvintele ce conțin prefixe, sufixe și doi de -n; • alcătuiesc familii de cuvinte înrudite; • analizează cuvintele după structură; 	<p>Pronumele. Felul, numărul și persoana pronumeului personal.</p> <p>Numerical.</p> <p>Prepoziția.</p> <p>Conjuncția (actualizarea cunoștințelor).</p> <p>Structura cuvântului.</p>
--	--

4 клас

Очікувані результати	Зміст навчання
Змістова лінія «Взаємодіємо усно»	
<p>Учень /учениця:</p> <p>* критично сприймає інформацію для досягнення різних цілей;</p> <p>* на основі почутого створює асоціативні схеми, таблиці;</p> <p>* стисло і вибірково передає зміст почутого;</p> <p>* переказує текст за різними завданнями</p> <p>* обирає правильну відповідь на запитання, що складається із 3 ріантів відповідей;</p> <p>* називає слова, словосполучення, образно виражається;</p> <p>* відчуває і знаходить після першого читання необхідні лінгвістичні одиниці, які відповідають вказаним ознакам.</p> <p>* визначає та обговорює цілі, основні ідеї та окремі деталі усної формaciї;</p> <p>* пояснює зміст і форму текстів, зокрема медіатекстів, пов'язує, ставляє із власними спостереженнями, життєвим досвідом, враховує мки інших осіб</p> <p>* висловлює власні погляди, підтверджує їх прикладами, враховує мки інших осіб;</p>	<p>Аудіювання текстів (розповідь, опис, роздум), які належать до різних функціональних стилів: розмовний, художній, науковий.</p> <p>Розуміння значення художніх особливостей тексту.</p> <p>Аудіювання з опорою на план із 5-6 пунктів.</p> <p>Відчуття слова, художнього вислову.</p> <p>Визначення після першого читання ряду лінгвістичних одиниць: звук, склад, словосполучення, речення.</p> <p>Правила поведінки при діалозі (слухати, бути ввічливим, вихованим, уміти виражати незгоду з думкою співрозмовника тощо).</p> <p>Етикет спілкування (формули правильного звертання, вираження світогляду, конкретизації тощо).</p>

<p>*дотримується найважливіших правил літературної вимови, словлюючи власні погляди;</p> <p>* висловлює власні погляди, підтверджуючи їх прикладами, враховуючи інших осіб;</p> <p>*оцінює зміст і форму діалогів;</p> <p>* усно стисло відтворює тексти з діалогами;</p> <p>* висловлює своє ставлення до усного повідомлення, простого тексту, едіатексту, обґрунтovує думки, спираючися на власний досвід;</p> <p>*визначає позицію співрозмовника, погоджується з нею або переччує її</p> <p>*знає і поважає вимоги до усного мовлення; вимовляє з правильною інтонацією різні за метою висловлювання члення;</p> <p>* використовує у власному мовленні засоби художньої виразності у орах різних жанрів</p> <p>*доповнює розповідь із елементами описання зовнішності персонажу;</p> <p>*будує усне мовлення на запропоновану або вільну тему;</p>	<p>Відтворення діалогів, самостійно знайдених у прочитаних творах (репліки без слів автора).</p> <p>Складання діалогів на основі малюнків або ситуацій індивідуально або за допомогою допоміжних матеріалів.</p> <p>Головні вимоги до усного мовлення: зв'язок речень у тексті, послідовність переказу...</p> <p>Переказ детальний і вибірковий розповідних текстів з елементами описання та роздуму з опорою на допоміжні матеріали.</p> <p>Переказ епізоду з прочитаного тексту індивідуально, епізоду із переглянутого фільму, розповіді, почутої від близьких.</p> <p>Доповнення тексту на основі особистого життєвого досвіду (описи, міркування).</p> <p>Складання розповіді, казки, загадки з опорою на допоміжні матеріали.</p> <p>Індивідуальне висловлювання на запропоновану або вільну тему.</p>
---	--

Змістова лінія «Читаємо»

<p>Учень / учень</p> <p>* прогнозує зміст дитячої книжки за обкладинкою, заголовком, юстраціями та анотацією;</p> <p>* володіє повноцінними навичками читання (вголос і мовчки), що дає зможу зрозуміти тексти різних видів</p> <p>*читає вголос самостійно написаний твір або дібрани і підготовлені я повідомлення в класі, матеріали;</p> <p>*читає виразно різні речення;</p> <p>*висловлює власне ставлення до творів, літературних персонажів, експертів мистецтва і навколошнього світу, наводить прості аргументи</p>	<p>Читання вголос відповідно нормам вимови та інтонації, вважаючи на ситуацію спілкування.</p> <p>Читання мовчки матеріалів, супроводжених вказівками, як можна виконувати різні завдання.</p> <p>Читання, інтерпретація (пояснення) завдань, текстів і вправ підручника.</p> <p>Правильне читання (відповідно інтонаційним нормам), пояснення простих і складних речень із звертанням, прямою мовою.</p>
--	---

<p>одо власних думок, використовуючи текст, власний досвід та інші керела;</p> <ul style="list-style-type: none"> * описує враження від змісту і форми медіатексту; * на основі тексту створює план, таблицю, модель; * виявляє інтерес і зацікавленість до читання; * адаптується до конкретних ситуацій читання; * пояснює важливість одного або іншого речення (прості, складні). <p>* знаходить у тексті незнайомі слова, з'ясовує їх значення, ристуючись виносками, тлумачним словником, а також через контекст допомогою вчителя);</p> <p>* визначає, правильно називає персонажів художнього твору, виділяє ред них головного;</p> <p>* називає кілька прізвищ авторів прочитаних творів;</p> <p>* називає державні символи України, національні символи, традиції молдовського та українського народів.</p>	<p>Розвиток техніки читання: швидке розуміння слів, словосполучень, речень</p> <p>Сприймання і практичне розрізнення текстів різних видів.</p> <p>Аналіз та інтерпретація змісту текстів.</p> <p>Мова художнього твору: діалоги, монологи, оповідач, засоби художньої виразності у тексті (епітети, порівняння (без уведення термінів)), слова і вирази, які характеризують персонажа, події; вірш (рима, ритм, настрій у вірші, сила і тон голосу, темпоритм при читанні вірша, емоційний вплив тощо).</p>
---	---

Змістова лінія «Взаємодіємо письмово»

<p>Учень / учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> * пише з пам'яті тексти (вірші, прозу) більші за обсягом ніж у 3 класі; * пише рукописними буквами розбірливо в темпі, який дає змогу писати власну думку та інформацію з різних джерел; * складає 3-4 зв'язних речення і 2-3 запитання за малюнком, ситуації класі, під час уроків, з власного життя тощо; * пише переказ за колективно складеним планом і за допоміжними матеріалами; * виражає думку про зміст, персонажів; * створює прості медіатексти, використовує різні форми їх презентації * доповнює текст певними картинами: уявлені герої, думки про те, що вразило; * складає записи які утримують послання, запрошення, вітання. * бере участь в обговоренні письмових робіт у парах, групах. * створює короткі дописи для захищених ресурсів, зокрема веб-сайту закладу загальної середньої освіти створює короткі дописи для захищених ресурсів, зокрема веб-сайту закладу загальної середньої освіти 	<p>Письмо з пам'яті.</p> <p>Складання 3-4 зв'язних речень; 2-3 питань і відповідей за даною темою, використовуючи опис і роздум.</p> <p>Переказ (детальний, вибірковий) розповідного тексту з елементами опису або роздуму (40-60 слів).</p> <p>Відтворення на письмі почутого на уроках або в позаурочний час.</p> <p>Аргументування особистої думки.</p> <p>Відтворення на письмі міркування, тези на вільну тему (0,4-0,6 сторінок).</p> <p>Записка. Лист.</p> <p>Запрошення. Вітання.</p> <p>Складання загадок, казок.</p> <p>Удосконалення текстів: виділення відсутніх абзаців, відкидання зайвих речень, доповнення тексту у разі відсутності одного з компонентів сюжету (вступ, закінчення), виправлення помилок.</p>
--	--

<p>*знаходить і виправляє орфографічні помилки, зокрема із стосуванням знань про будову слова;</p> <p>* аналізує та вдосконалює створений текст відповідно до мети ілкування, перевіряє грамотність написаного.</p>	
---	--

Змістова лінія «Досліджуємо медіа»

<p>Учень / учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> *сприймає медіапродукти; *обговорює зміст і форму простих медіатекстів, розповідає, про що в іх ідеться; *визначає, кому і для чого призначений медіатекст; *пояснює зміст вербальної і невербальної інформації в медіапродуктах; *висловлює свої враження від змісту і форми медіапродукту; *створює прості медіапродукти (листівка, sms-повідомлення, фото, колаж, комікс тощо) з допомогою інших 	<p>Розширення уявлення про медіа, робота з медіапродукцією</p> <p>Інтернет (уявлення про віртуальне спілкування, етику віртуального спілкування, безпеку в Інтернеті.)</p> <p>Комп’ютерні ігри як джерело навчання, розвитку і відпочинку. Вплив на здоров’я.</p> <p>Реклама (вплив реклами на поведінку людини, реклама в медіа, як захиститися від небажаного впливу реклами).</p> <p>Зміст і форма медіа текстів (елементи форми і їх значення для сприйняття основних ідей (колір, музика, анімація у мультфільмах), музика в рекламі)</p>
---	--

Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища»

<p>Учень / учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> * deosebește tipurile textelor (cu ajutorul învățătorului); * alcătuiește texte diferite în baza reperelor: model, plan, cuvinte-cheie, imbinări de cuvinte; * îmbină propozițiile în texte, folosind mijloace de relație cunoscute. 	<p>Textul</p> <p>Textul-narațiune, descriere, raționament.</p> <p>Legătura propozițiilor în texte.</p>
<ul style="list-style-type: none"> * explică conținutul propozițiilor; * citește, respectând intonația, propozițiile simple și compuse ce conțin resări, vorbire directă și părți omogene; * construiește imbinări de cuvinte, propoziții cu părți omogene, adresări și vorbire directă (în bază de repere); * pune întrebări asupra părților principale și secundare ale propoziției; * dezvoltă propozițiile simple cu ajutorul întrebărilor; 	<p>Propoziția</p> <p>Conținutul propoziției.</p> <p>Adresările compuse din 2-3 cuvinte, care ocupă diferite poziții în propoziție: la începutul, în interiorul, la sfîrșitul ei. Semnele de punctuație. Îmbinările de cuvinte.</p> <p>Părțile principale ale propoziției (în propoziția simplă și în cea compusă). Predicatul verbal, predicatul nominal. Subiectul simplu. Subiecte omogene. Părțile omogene ale propoziției. Semnele de punctuație.</p>

<ul style="list-style-type: none"> * îmbină 2 sau mai multe propoziții simple într-o frază; alcătuiește fraze împă modele date. 	<p>Părțile secundare ale propoziției. Complementele circumstanțiale de loc, de timp, de mod.</p> <p>Fraze jonctionale (relația dintre propoziții se infăptuiește cu ajutorul conjuncțiilor) și nejonctionale (relații fără conjuncții). Semnele de punctuație în frază.</p> <p>Vorbirea directă plasată înaintea și după cuvintele autorului. Semnele de punctuație la vorbirea directă</p>
<ul style="list-style-type: none"> * explică, în baza exemplelor, sensul propriu sau figurat al cuvintelor; * alcătuiește propoziții folosind cuvinte polisemantice; * identifică, în texte, sinonime, antonime, frazeologizmele și explică sensul lor (cu ajutorul învățătorului); * corectează texte în care s-au folosit incorrect cuvinte (individual sau în baza unui sir de cuvinte date); 	<p>Cuvîntul</p> <p>Cuvinte polisemantice.</p> <p>Cuvinte cu sens propriu și sens figurat.</p> <p>Îmbinări stabile de cuvinte (frazeologisme).</p> <p>Folosirea dicționarului explicativ pentru a preciza sensul cuvintelor.</p>
<ul style="list-style-type: none"> * determină formele gramaticale fiecărei părți de vorbire * alcătuiește diferite jocuri, careuri latemat studiată * determină genul, numărul, cazul, felul substantivelor; * numește cazurile și întrebările la care răspund ele; * aplică regulile de ortografie a substantivelor compuse și proprii; * alcătuiește îmbinări de cuvinte, propoziții cu substantive diverse ca tip; 	<p>PĂRȚILE DE VORBIRE</p> <p>Substantivul</p> <p>Substantive simple și compuse. Substantive comune și proprii. Genul, numărul, cazurile substantivului (repetare). Ortografia substantivelor compuse și proprii.</p> <p>Alcătuirea propozițiilor cu diverse tipuri de substantive.</p>
<ul style="list-style-type: none"> * cunoaște timpurile verbului; * conjugă verbele la timpurile: prezent, trecut, viitor; * determină persoana, numărul, forma inițială a verbului; * ortografiază corect formele imperative ale verbului, însosite de pronume accentuate; * găsește în texte pronume și determină felul lor; 	<p>Verbul</p> <p>Persoana, numărul, forma inițială (repetare).</p> <p>Tipurile verbului. Conjugarea verbului la timpul prezent, timpul trecut și timpul viitor. Ortografia formelor imperative ale verbelor î, însosite de pronume neaccentuate: <i>du-te, adă-mi, pregăti-vă</i> și a.</p>

<ul style="list-style-type: none"> * construiește propoziții cu pronume interogative și demonstrative; * ortografiază, conform regulilor cunoscute, pronumele demonstrative; * găsește în texte numeralele, determină felul lor; * pronunță corect numeralele; le copie împreună cu substantivele ce le soțesc; * formează îmbinări de cuvinte cu numerale cardinale și ordinarne, pe care ai apoi le încadrează în propoziții; * ortografiază corect numeralele; * găsește în texte adverbul cu ajutorul întrebărilor; stabilește tipul lor; * scrie prin dictare adverbe, apoi comparîndu-le cu modelele date, întrolează dacă au fost ortografiate corect; * <i>alcătuiește</i> îmbinări de cuvinte, propoziții cu adverbe; * <i>găsește</i> în dicționarul ortografic adverbul și clarifică cum se ortografiază 	<p>Pronumele</p> <p>Pronumele personale (repetare).</p> <p>Pronumele interogativ <i>ce?, cine?, care? (noțiuni)</i>.</p> <p>Pronumele demonstrativ (noțiuni). Ortografia pronumelor demonstrative: <i>aceea, aceia, acelea, aceasta, acesta, aceștia</i>.</p> <p>Alcătuirea propozițiilor cu pronume interogative și pronume demonstrative.</p> <p>Numeralul</p> <p>Numerale cardinale simple, compuse și numerale ordinarne.</p> <p>Ortografia numeralelor cardinale, ordinarne.</p> <p>Încadrarea în propoziții a numeralelor ordinarne și cardinale.</p> <p>Adverbul</p> <p>Adverbe simple și compuse. Ortografia adverbelor compuse.</p> <p>Adverbe de loc, de timp, de mod.</p> <p>Alcătuirea îmbinărilor de cuvinte, a propozițiilor cu adverbe.</p>
---	---

Навчальна програма
з молдовської мови
(складник типової освітньої програми)
для 3-4 класів
закладів загальної середньої освіти
з навчанням молдовською мовою

Результати навчання та пропонований зміст із молдовської мови для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти з навчанням молдовською мовою

CLASA a 3-a	
Очікувані результати	Зміст навчання
Linia de conținut "Interacționăm verbal"	
<p>Elevul/eleva:</p> <p><i>ascultă cu atenție și interes;</i> <i>face încercări să critice informația audiată, clarifică informația potrivit situației date;</i> <i>selectează, dintr-un sir de răspunsuri la întrebări asupra textului, doar pe cele corecte;</i> <i>formulează tema textului;</i> <i>divizează textul în alineate;</i> <i>pe baza celor audiate (cu ajutorul învățătorului) crează scheme asociative, tăbițe; scurt și selectiv redă conținutul, povestește textul cu diferite însărcinări;</i> <i>exprimă părere proprie față de informația primită, textului simplu, mediatextului, argumentează gîndurile, bazîndu-se pe propria experiență;</i> <i>respectă regulile de conversație: nu intrerupe interlocutorul, îl îndeamnă să-și exprime părerile, îl ascultă cu atenție și interes, își exprimă tacticos dezacordul față de poziția interlocutorului;</i> <i>alcătuiește dialoguri în baza reperelor sau individual;</i> <i>apreciază conținutul dialogurilor; exprimă opinii;</i> <i>întrebuițează replici de stimulare, menținere și încheierea dialogului.</i> <i>explică cum ar trebui să fie o comunicare coerentă în baza unei situații;</i></p>	<p>Ascultarea și confirmarea înțelegерii textului audiat</p> <p>Analiza și interpretarea (dezvăluirea conținutului) celor audiate.</p> <p>Evaluarea informației orale</p> <p>Măiestria practică de susținere a unei comunicări dialogate, a normelor de etichetă ale culturii comunicării.</p> <p>Crearea monologurilor orale</p>

<p><i>povestește</i> textul citit independent sau episoade din filmele vizionate;</p> <p><i>completează</i> comunicarea (povestirea) cu elemente ale descrierii exteriorului personajului și meditații despre viața proprie;</p> <p><i>alcătuiește</i> comunicare orală pe o temă dată sau liberă în baza reperelor;</p> <p><i>evaluază</i> conținutul și forma comunicării, evidențiind calitățile și neajunsurile;</p> <p><i>discută</i> (în perechi, în grup) conținutul comunicărilor în baza unui ghid propus de învățător, găsește părțile pozitive ale lucrărilor, dă sfaturi</p>	
--	--

Змістова лінія «Читаємо»

<p>Elevul/eleva:</p> <ul style="list-style-type: none"> * citește cu voce și în gînd materia din manual, explică conținutul și scopul ei; * citește cu voce propria compunere, propoziții, respectînd pauzele, intonația respectivă; * punе întrebări, lucrează în baza reperelor, pentru a înțelege cele citite * manifestă interes față de folclorul altor popoare; * cunoaște eroii poveștilor citite; * reține denumirile poveștilor citite; * alcătuiește propoziții, în baza ilustrațiilor, despre bogăția și frumusețea patriei istorice; * își îmbogățește vocabularul cu cuvinte noi; * povestește despre membrii familiei, despre profesiile lor; * cunoaște cîntece, poezii consacrate părinților; * relatează despre zilele-sărbători tradiționale (ale familiei) despre copii și părinți; * conștientizează că satul (orașul) natal constituie partea componentă a Ucrainei; * cunoaște istoria, legenda satului (orașului); * cunoaște obiceiurile populare ale ucrainenilor; * alcătuiește un text-descriere a unei sărbători, a unei tradiții ale ucrainenilor <ul style="list-style-type: none"> * relaționează operele studiate cu speciile lor corespunzătoare: poveste, poezie, narațiune, piesă; * diferențiază operele folclorice de cele culte; * conștientizează rolul cărții în viața omului. * cunoaște operele literaturii universale:(povești , fragmente din povestiri, poezii și.a.) 	<p>Formarea, dezvoltarea competențelor de citire.</p> <p>Perceperea textului</p> <p>Analiza și interpretarea textului</p>
---	---

<p>* identifică, determină, individual, tema operei, iar ideea principală – cu ajutorul învățătorului;</p> <p><i>unește</i> elementele informației într-un tablou întreg, formulează concluzii pe baza informației din text; determină forma și explică conținutul mediatextului simplu;</p> <p><i>află</i> în texte descrierea naturii și a exteriorului personajelor și a altor eroi; explică rolul lor în operă; numește participanții; identifică, într-o operă epică, începutul, partea principală și încheierea;</p> <p><i>determină</i> de sine stătător, personajele principale și secundare, explică cine din ele este personaj pozitiv sau negativ;</p> <p><i>descrie</i> starea emotională a personajelor, compătimește;</p> <p><i>identifică</i> în texte și utilizează în comunicare, în timpul caracterizării personajelor, a descrierii naturii, expresii plastice și explică rolul lor în texte;</p> <p><i>umește</i> corect și deosebește, practic, speciile literare cunoscute;</p> <p><i>rezintă</i>, individual, trăsăturile caracteristice ale poveștilor zoomorfe, versurilor, narațiunilor, iar ale poveștilor fantastice și pieselor – cu ajutorul învățătorului</p> <p><i>umește</i>: trăsăturile specifice poveștilor fantastice; obiecte, fapte, locuri neobișnuite, puteri supranaturale, transformări miraculoase;</p> <p><i>identifică</i>, numește eroii poveștilor fantastice; explică prin ce se deosebesc personajele pozitive de cele negative; își exprimă părerea despre acțiunile eroilor, face concluzie;</p> <p><i>exprimă</i> propria atitudine față de lucrare, personajele literare, obiecte de artă și lumea înconjurătoare, propune simple argumente despre gîndurile proprii, folosind textul, propria experiență și alte surse; descrie conținutul și forma de mediatext;</p> <p><i>recunoaște</i> proverbele, zicătorile, determină tema lor, selectează dintr-un sir de proverbe doar pe cele ce corespund unei teme anumite;</p> <p><i>alcătuiește</i> acrostihuri, explică deosebirea lor de alte poezii;</p> <p><i>umește</i> trăsăturile esențiale ale narațiunii, aduce exemple, explică cine sunt eroii narațiunilor; numește temele narațiunilor pentru copii, care au fost studiate;</p> <p><i>cunoaște</i> noțiuni generale despre fabulă ca specie literară;</p> <p><i>umește</i> trăsăturile caracteristice fabulelor și eroii acestora;</p>	<p>Îmbogățirea experienței estetice și emoționale-senzual</p> <p>Aprecierea textului</p>
--	--

<p><i>deosebește</i> povestirea de narațiune, povestirea de poveste, numește eroii povestirilor studiate;</p> <p><i>compară</i> textele artistice cu cele științifice și descoperă deosebirile; găsește în textele științifico-artistice cuvinte, expresii, propoziții, care descriu fapte, evenimente.</p> <p><i>alcătuiește</i>, de sine stătător, planuri pe care le folosește la expunerea textelor citite;</p> <p><i>definește</i> scopul lecturii (pentru a te distra, de divertisment, găsirea informației potrivite) și alege texte adecvate;</p> <p><i>experimentează</i> cu textul (schimbă conținutul, transformă textul dintr-o altă poziție, adaugă personaje, improvizează în timpul înscenării)</p>	<p>Selectarea textelor pentru citire</p> <p>Citire creativă</p> <p>Lucrul cu cartea pentru copii.</p>
--	---

Змістова лінія «Взаємодіємо письмово»

<p>Elevul/eleva:</p> <p><i>scrive</i> din memorie textele de un volum mai mare decât în clasa a 2-a;</p> <p><i>alcătuiește</i> 2-3 propoziții sau 1-2 întrebări în baza unei situații, unui desen și.a.;</p> <p><i>scrive</i> expunere după un plan alcătuit în comun, pe bază de repere, își exprimă părerea despre conținut și personaje, completează textul cu noi fapte, tablouri, acțiuni și.a.;</p> <p><i>expune</i> (scris) o comunicare despre un fapt, întâmplare, un eveniment;</p> <p><i>scrive</i> despre opera citită independent, despre un episod dintr-un film, despre o situație din viața clasei sau a familiei;</p> <p><i>realizează</i> (compune) textul unui bilet, unei felicitări, scrisori, unei povestiri;</p> <p><i>comentează</i> lucrările scrise (în perechi, în grup) în baza unor instrucțiuni pregătite de învățător, dă sfaturi și perfecționează textul alcătuit.</p> <p><i>găsește și corectează</i> orice greșeli de ortografie, inclusiv utilizarea cunoștințelor despre structura cuvintelor; analizează și îmbunătățește textul creat în funcție de scopul comunicării, verifică corectitudinea scrisului;</p> <p><i>crează</i> scurte posturi pentru resurse sigure, inclusiv Web site-ul instituției de învățământ</p>	<p>Crearea mesajelor scrise</p> <p>Redactarea mesajelor scrise</p> <p>Interactionează în timp real</p>
--	--

Змістова лінія «Досліджуємо медіа»

<p>Elevul/ eleva:</p> <p><i>percepe</i> produse media simple (fotografii, benzi desenate, reviste pentru copii etc.);</p> <p><i>participă</i> la discutarea conținutului și formei produselor media;</p>	<p>Idee despre mass-media, alfabetizarea mediatică (scopul (obiectivul) și publicul țintă (cine va viziona / a asculta de ce?)) Informații adevărate și false)</p>
---	--

<p><i>își exprimă gîndurile și sentimentele cu privire la textele media;</i></p>	<p>Media vizuală (cartea ca sursă de informație, periodice (reviste, ziar), fotografia ca sursă de informație (de exemplu: peisaj, portret, fotografie), desenul ca sursă de informare. Benzi desenate.</p> <p>Media audiovizuală (desene animate, eroul preferat, culoare, sunet, muzică în desene animate, criterii pentru selectarea desenelor animate pentru vizionare, poster de film).</p>
--	--

Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища»

<p>Elevul/ eleva:</p> <p><i>creează</i> într-o limbă simplă jocuri, integrame, puzzle-uri, de a experimentând cu sunete, cuvinte, fraze; cuvintele caracteristice discursului său (cuvinte preferate, fraze); urmărește cum reacționează conlocutorul la ele; își corectează vorbirea;</p> <p><i>determină</i> tema, ideea principală a textului în baza reperelor; <i>intitulează</i> textul în corespondere cu tema și ideea principală; <i>identifică</i> introducerea, cuprinsul și aliniatele în text; <i>explică</i> conținutul unui anumit alineat; <i>găsește</i> într-un text compact (neîntrerupt) acele părți care pot fi desemnate în aliniate; <i>alcătuiește</i> planul textului; <i>intitulează</i> acele părți ale textului; pe care le-a evidențiat învățătorul.</p> <p><i>explică</i> conținutul propoziției; <i>citește</i> cu intonație propozițiile după scopul comunicării și <i>deosebește</i> după auz; folosește corect punctuația la sfîrșitul propozițiilor; <i>construiește</i> propoziții după scopul comunicării; <i>recunoaște</i> în propoziții părțile principale și părțile secundare; punе întrebările necesare; <i>dezvoltă</i> propozițiile simple; <i>îmbină</i> două propoziții simple în una compusă, folosind sau nu folosind elemente de relație; <i>folosește</i> corect punctuația în propoziția cu adresari.</p> <p><i>explică</i> sensul cuvintelor; <i>selectează</i> cuvinte ce exprimă obiecte, acțiuni, număr, însușiri, împrejurări; <i>găsește</i> în propoziții, în texte sinonime, antonime, omonime; <i>numește</i> părțile componente ale structurii cuvântului și le <i>identifică</i>; <i>alcătuiește</i> cuvinte cu ajutorul prefixelor și sufixelor date; <i>ortografiază</i> corect prefixele.</p> <p><i>cunoaște</i> substantivul și întrebările la care răspunde; <i>determină</i> genul, numărul substantivelor; <i>găsește</i> în propoziții părți de propoziție exprimate prin substantive;</p>	<p>Foloseste cunoașterea limbii în creativitate</p> <p>Textul</p> <p>Propoziția</p> <p>Părțile principale . Propoziția simplă . Părțile secundare ale propoziției. Atributul și complementul: direct, indirect. Propoziția compusă din două propoziții simple, legate între ele cu sau fără conjuncții.</p> <p>Cuvântul. Structura cuvântului</p> <p>Despărțirea în silabe a cuvintelor ce conțin prefixe.</p> <p>PĂRȚILE DE VORBIRE</p> <p>Substantivul</p>
--	--

<p><i>cunoaște</i> ce exprimă adjecțivul, felurile adjecțivelor și ortografia lor, întrebările la care răspunde;</p> <p><i>construiește</i> propoziții cu adjective;</p> <p><i>cunoaște</i> numărul, persoana verbului, întrebările la care răspunde și ce exprimă verbul;</p> <p><i>formează</i> forma inițială a verbelor;</p> <p><i>găsește</i> în propoziții predicatul exprimat prin verb;</p> <p><i>cunoaște</i> pronumele, felurile pronumelor;</p> <p><i>ortografiază</i> corect pronumele personale neaccentuate și de politețe;</p> <p><i>recunoaște</i> conjuncțiile în propoziție;</p> <p><i>construiește</i> fraze cu ajutorul conjuncțiilor;</p> <p><i>cunoaște</i> noțiunea de „prepoziție” și felurile ei;</p> <p><i>alcătuiește</i> îmbinări de cuvinte cu prepoziții simple și compuse;</p> <p><i>încadrează</i> îmbinările de cuvinte alcătuite în propoziții.</p>	<p>Adjectivul</p> <p>Verbul</p> <p>Pronumele</p> <p>Conjuncția</p> <p>Prepoziția</p>
--	--

CLASA a 4-a

Rezultatele așteptate	Conținutul materiei de studiu
Змістова лінія «Взаємодіємо усно»	
Elevul/eleva: <ul style="list-style-type: none"> * ascultă atent și cu interes; * selectează răspunsul corect la întrebări din trei variante de răspunsuri propuse; * numește cuvintele, îmbinările de cuvinte plastice; * găsește, după prima lectură unitățile lingvistice necesare, care corespund *alcătuiește diferite scheme și tablīe pe baza celor audiate *Redă conținutul după diferite însărcinări *evidențiază informația necesară din diferite surse mai ales din mediatexte 	<p>Audierea textelor narațiune, descriere, raționament).</p> <p>Înțelegerea conținutului ideii principale. Audierea în baza unui plan alcătuit din 5-6 puncte.</p>
<ul style="list-style-type: none"> * ascultă interlocutorul cu atenție; * alcătuiește dialoguri (în baza celor audiate și cu ajutorul reperelor), care conțin dezbatere ale părerilor despre un obiect oarecare; * redă pe roluri dialoguri întâlnite în opere citite independent sau audiate *alege mijloace verbale și neverbale de comunicare 	<p>Redarea dialogurilor întâlnite într-o operă citită independent (replici fără cuvintele autorului).</p> <p>Alcătuirea dialogurilor, în baza desenelor sau situațiilor, individual sau cu ajutorul materialelor auxiliare.</p>

<p>* descrie emoțiile interlocutorului aplicînd formulele de etichetă</p>	
<ul style="list-style-type: none"> * respectă cerințele față de exprimarea orală; * expune de sine stătător textul cu elemente de descriere a unor activități, evenimente; * completează comunicarea (povestirea) cu elemente ale descrierii exteriorului personajului; * alcătuiește comunicare orală pe o temă dată sau liberă în baza reperelor; *alcătuiește mediatexte simple 	<p>Expunerea detaliată și selectivă a textelor narrative cu elemente de descriere și raționament în baza reperelor.</p> <p>Alcătuirea unei povestiri, povești, ghicitori în baza reperelor.</p>
Змістова лінія «Читасмо»	
<p>Elevul/eleva</p> <ul style="list-style-type: none"> * citește în gînd și cu voce materia din manual, explică conținutul și scopul lor; * răspunde la întrebări asupra conținutului; * progronează conținutul cărții după copertă, titluși vederi * îndeplinește indicațiile ce însotesc texte * deosebește și explică faptele de păreri , determină și explică conținutul mediatextelor * cunoaște numele, prenumele scriitorilor; * memorizează 6-8 poezii, 2-3 fragmente din opere în proză, 8-10 proverbe; * citește expresiv (cu voce), la sfîrșitul anului școlar, nu mai puțin de 80 cuvinte/minut, conform normelor limbii literare, și nu mai puțin de 100 cuvinte/ minut – tempoul citirii în gînd; * determină, individual , tema, ideea * determină procedeele artistice în baza unor opere citite independent; 	<p>.</p> <p>Citirea corectă (respectînd normele intonației) cu voce și în gînd.</p> <p>Creația populară orală: proverbe, ghicitori, povești, legende, cîntece populare.</p> <p>Poezia. Fabule. Proză: narațiuni, legende, fragmente din povestiri.</p> <p>Literatura universală: povești, narațiuni, fragmente din povestiri.</p> <p>Tema și ideea principală a operei.</p> <p>Personaje principale și secundare.</p> <p>Autorul operei. Mijloacele artistice de exprimare.</p>

<p>* determină argumentat specia operei literară, evidențiază trăsăturile specifice ale speciilor determinate, exemplifică</p> <p>descrie starea emoțională a personajelor</p> <p>experimentează cu textul (schimbă contextul textului, improvizează în timpul înscenării)</p>	
--	--

Змістова лінія «Взаємодіємо письмово»

Elevul/eleva: <ul style="list-style-type: none"> . * scrie cîteș, caligrafic, în temp din memorie texte (poezie,proză) mai mari după volum ca cele din clasa a III-a; * alcătuiește texte de diferite specii literare, mediaproducte * scrie expunere după un plan întocmit în comun și în baza reperelor * alcătuiește biletă ce conțin mesaje, felicitări, scrisori, invitații; 	<p>Scrierea din memorie.</p> <p>Alcătuirea a 3-4 propoziții coerente; a 2-3 întrebări în baza unei teme date și a răspunsurilor, folosind descrierea și raționamentul.</p> <p>Expunerea (detaliată, selectivă) a unui text narativ cu elemente de descriere sau raționament (40-60 cuvinte).</p> <p>Biletul. Scrisoarea. Invitația. Felicitarea.</p> <p>Alcătuirea ghicitorilor, poveștilor.</p> <p>.</p>
--	---

Змістова лінія «Досліджуємо медіа»

Elevul/ eleva: <p>percepe produse media simple (fotografii, benzi desenate, reviste pentru copii etc.);</p> <p>participă la discutarea conținutului și formei produselor media;</p> <p>își exprimă gîndurile și sentimentele cu privire la textele media simple;</p>	<p>Idee despre mass-media, alfabetizarea mediatică (scopul (obiectivul) și publicul țintă (cine va viziona / a asculta de ce?) Informații adevărate și false)</p> <p>Media vizuală (cartea ca sursă de informație, periodice (reviste, ziar), fotografia ca sursă de informație (de exemplu: peisaj, portret, fotografie), desenul ca sursă de informare. Benzi desenate.</p> <p>Media audiovizuală (desene animate, eroul preferat, culoare, sunet, muzică în desene animate, criterii pentru selectarea desenelor animate pentru vizionare, poster de film (scop informativ).</p>
---	---

Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища» "

Elevul/eleva: <ul style="list-style-type: none"> * deosebește tipurile textelor (cu ajutorul învățătorului); 	<p style="text-align: center;">TEXTUL</p> <p>Textul- narațiune, descriere, raționament.</p> <p>Legătura propozițiilor în texte.</p>
--	--

<ul style="list-style-type: none"> * alcătuiește texte diferite în baza reperelor: model, plan, cuvinte-cheie, îmbinări de cuvinte; * îmbină propozițiile în texte, folosind mijloace de relație cunoscute. 	
<ul style="list-style-type: none"> * explică conținutul propozițiilor; * citește și analizează propozițiile simple și compuse ce conțin adresări, vorbire directă și părți omogene; * construiește îmbinări de cuvinte, propoziții cu părți omogene, adresări și vorbire directă (în bază de repere); * dezvoltă propozițiile simple cu ajutorul întrebărilor; * plasează semnele de punctuație necesare în propozițiile cu adresări, vorbire directă, părți omogene și în fraze în timpul copierilor; * îmbină 2 sau mai multe propoziții simple într-o frază; alcătuiește fraze după modele date. 	<p>PROPOZITIA</p> <p>Conținutul propoziției.</p> <p>Adresările compuse din 2-3 cuvinte, care ocupă diferite poziții în propoziție: la începutul, în interiorul, la sfîrșitul ei. Semnele de punctuație. Îmbinările de cuvinte.</p> <p>Părțile principale ale propoziției (în propoziția simplă și în cea compusă). Predicatul verbal, predicatul nominal. Subiectul simplu. Subiecte omogene. Părțile omogene ale propoziției. Semnele de punctuație.</p> <p>Părțile secundare ale propoziției. Complementele circumstanțiale de loc, de timp, de mod.</p> <p>Fraze jonctionale (relația dintre propoziții se înfăptuiește cu ajutorul conjuncțiilor) și nejonctionale (relații fără conjuncții). Semnele de punctuație în frază.</p> <p>Vorbirea directă plasată înaintea și după cuvintele autorului. Semnele de punctuație la vorbirea directă.</p>
<ul style="list-style-type: none"> * explică, în baza exemplelor, sensul propriu sau figurat al cuvintelor; * alcătuiește propoziții folosind cuvinte polisemantice; * identifică, în texte antonime și sinonime, frazeologizmele și explică sensul lor (cu ajutorul învățătorului); * corectează texte în care s-au folosit incorect cuvinte (individual sau în baza unui sir de cuvinte date); * găsește în dicționarul explicativ cuvinte polisemantice, (3-4 cuvinte) și explică sensurile lor. 	<p>CUVÎNTUL</p> <p>Cuvinte polisemantice.</p> <p>Cuvinte cu sens propriu și sens figurat.</p> <p>Îmbinări stabile de cuvinte (frazeologisme).</p> <p>Folosirea dicționarului explicativ pentru a preciza sensul cuvintelor.</p>
<p>*</p> <p>determină formele gramaticale a fiecărei părți de vorbire în parte</p>	<p>PĂRTILE DE VORBIRE</p> <p>Substantivul</p>

<p>alcătuiește diferite jocuri, careuti la tema studiată determină genul, numărul, cazul, felul substantivelor;</p> <ul style="list-style-type: none"> * aplică regulile de ortografiere a substantivelor compuse și proprii; * alcătuiește îmbinări de cuvinte, propoziții cu substantive diverse ca tip; * cunoaște timpurile verbului; conjugă verbele la timpurile: prezent, trecut, viitor; * determină persoana, numărul, forma inițială a verbului; * ortografiază corect formele imperative ale verbului, însoșite de pronume neaccentuate; * găsește în texte pronume și determină felul lor; * construiește propoziții cu pronume interogative și demonstrative; * ortografiază, conform regulilor cunoscute, pronumele demonstrative; * găsește în texte numeralele, determină felul lor; * pronunță corect numeralele; le copie împreună cu substantivele ce le însoțesc; * formează îmbinări de cuvinte cu numerale cardinale și ordinarne, pe care mai apoi le încadrează în propoziții; * ortografiază corect numeralele; * găsește în texte adverbul cu ajutorul întrebărilor; stabilește tipul lor; * scrie prin dictare adverbe, apoi comparîndu-le cu modelele date, controlează dacă au fost ortografiate corect; * <i>alcătuiește</i> îmbinări de cuvinte, propoziții cu adverbe; * <i>găsește</i> în dicționarul ortografic adverbul și clarifică cum se ortografiază. 	<p>Substantive simple și compuse. Substantive comune și proprii. Genul, numărul, cazurile substantivului (repetare). Ortografia substantivelor compuse și proprii.</p> <p>Verbul</p> <p>Persoana, numărul, forma inițială (repetare).</p> <p>Tipurile verbului. Conjugarea verbului la timpul prezent, timpul trecut și timpul viitor. Ortografia formelor imperative ale verbelor însosite de pronume neaccentuate: <i>du-te, adă-mi, pregăti-vă</i> și a.</p> <p>Pronumele</p> <p>Pronumele personale (repetare).</p> <p>Pronumele interogativ <i>ce?, cine?, care?</i> (<i>noțiuni</i>).</p> <p>Pronumele demonstrativ (<i>noțiuni</i>). Ortografia pronumelor demonstrative: <i>aceea, aceia, acelea, aceasta, acesta, aceștia</i>.</p> <p>Alcătuirea propozițiilor cu pronume interogative și pronume demonstrative.</p> <p>Numeralul</p> <p>Numerale cardinale simple, compuse și numerale ordinarne.</p> <p>Ortografia numeralelor cardinale, ordinarne.</p> <p>Încadrarea în propoziții a numeralelor ordinarne și cardinale.</p> <p>Adverbul</p> <p>Adverbe simple și compuse. Ortografia adverbelor compuse.</p> <p>Adverbe de loc, de timp, de mod.</p> <p>.</p>
--	---

Мовно-літературна галузь

Освітній компонент:

Мови корінних народів та національних меншин України у закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами корінних народів, національних меншин

**Навчальна програма з літературного читання
(складник типової освітньої програми)**

для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти молдовською мовою навчання

Clasa a 3-a

Sfera lecturii

<p>Elevul/eleva:</p> <ul style="list-style-type: none"> * <i>relaționează</i> (співвідносить) operele studiate cu speciile lor corespunzătoare: poveste, poezie, narațiune; * <i>diferențiază</i> (розділяє) operele folclorice de cele culte; * <i>numește</i> operele, теме lor, імена, прізвища авторів молдовенського походження, універсальні; * <i>cunoaște</i> содержание 4-5 сказок, 7-8 стихотворений, пословиц, поговорок; * <i>conștientizează</i> роль книги в житті людини. 	<p><i>Creația populară orală a moldovenilor: cîntece și poezii pentru copii , jocuri, ghicatori, proverbe, zicători; povești, legende, cîntece populare.</i></p> <p><i>Poezie</i> (versuri-pasteluri, versuri umoriste, lirice)</p> <p>(autori: V. Alecsandri, Em. Bucov, L. Deleanu, V. Filip, E. Tarlapan, F. Mironov, P. Cărare, I. Vieru, I. Creangă, V. Romanciuc, M. Eminescu, A. Lupan, P. Boțu.)</p> <p><i>Proza</i>: narațiuni, fragmente din povestiri. (I. Druță, I. Creangă, G. Gheorghiu, D. Matcovschi, L. Damian, S. Vangheli, N. Dabija, L. Codreanca, A. Șalari, V. Beșleagă, A. Scobioală...)</p> <p><i>Povești culte moldovenești.</i> (I. Creangă, M. Eminescu, C. Condrea).</p> <p><i>Piese.</i> Скорі біографічні дані про письменників молдовенського походження: I. Druță, P. Boțu, Em. Bucov.</p> <p><i>Literatura științifico-fantastică.</i></p>
--	---

	<p><i>Literatura universală.</i> (autori: H. C. Andersen, M. Sadoveanu, <i>Frații Grimm...</i>)</p> <p><i>Pagini de ziar</i> consacrate copiilor (pagina „Bobocel”, gazeta „Luceafărul”).</p>
--	---

Lectura (tipurile ei)

<p>Elevul/eleva:</p> <p>*<i>citește</i> cu voce la sfîrșitul anului școlar corect, conștient, expresiv nu mai puțin de 70 cuvinte/ minut (cuvinte, grupuri de cuvinte);</p> <p>*<i>cunoaște</i> metodele productive ale citirii în gînd;</p> <p>*<i>folosește</i> în timpul lecturii mijloacele expressive: tonalitate, tempou, accent logic și. a. (individual sau cu ajutorul învățătorului);</p> <p>* <i>utilizează</i> diferite sarcini cu scopul de adezvolta articulația, cîmpul vizual; ritmul citirii în gînd și cu voce, de adezvolta memoria și atenția.</p>	<p>Dezvoltarea citirii (cu voce) corecte, conștiente, expressive a cuvintelor și grupurilor de cuvinte.</p> <p>Formarea și dezvoltarea metodelor productive de lectură (în gînd): cu privirea, fără ajutor, conștient).</p> <p>Formarea și dezvoltarea pricerelor de a identifica (cu ajutorul învățătorului sau individual) și a utiliza, în timpul lecturii, procedee de citire expresivă (tempou, accent logic, tonalitate, sonoritate).</p> <p>Folosirea diferitor sarcini cu scopul de adezvolta aparatul de vorbire, cîmpul vizual; de a înțelege corect conținutul textului; de adezvolta ritmul citirii cu voce sau în gînd și atenția, memoria, în timpul învățării.</p>
---	---

Pregătirea literară a elevilor

<p>Elevul/eleva:</p> <p>*<i>identifică, determină</i>, individual, tema operei, iar ideea principală – cu ajutorul învățătorului;</p> <p>*<i>află</i> în texte descrierea naturii și a exteriorului personajelor și a altor eroi; explică rolul lor în operă; numește participanții la dialog; identifică, antr-o operă epică, începutul, partea principală și încheierea;</p> <p>*<i>determină</i> de sine stătător, personajele principale și secundare, explică cine din ele este personaj pozitiv sau negativ;</p>	<p><i>Tema și ideea operei.</i></p> <p>Formarea deprinderilor de a determina tema și ideea operei (cu ajutorul învățătorului).</p> <p><i>Subiectul și compoziția</i> (fără utilizarea termenilor). Peisajul, portretul, dialogurile - elemente ale compoziției operei.</p> <p>Începutul, partea principală, încheierea operei – elemente ale subiectului operei.</p> <p><i>Eroul (personajul) operei.</i></p>
---	---

<ul style="list-style-type: none"> *explică faptul că unul și același scriitor poate fi autorul unui sir de opere, unui sir de cărți care au o temă oarecare; aduce exemple; *rezintă noțiuni elementare despre poziția autorului; atitudinea autorului față de personajele și evenimentele descrise (cu ajutorul învățătorului); *povestește episoade din viața și activitatea scriitorilor pe care i-a cunoscut în timpul studierii obiectului; *identifică în texte și utilizează în comunicare, în timpul caracterizării personajelor, a descrierii narurii, expresii plastice și explică rolul lor în texte; *numește corect și deosebește, practic, speciile literare cunoscute; *rezintă, individual, trăsăturile caracteristice ale poveștilor zoomorfe, versurilor, narațiunilor, iar ale poveștilor fantastice și pieselor – cu ajutorul învățătorului. 	<p>Identificarea personajelor principale și secundare, pozitive și negative ale operei (cu ajutorul învățătorului). <i>Autorul operei</i>. Relațiile autor-opere-cărți; autor-teme.</p> <p>Atitudinea autorului față de evenimentele și personajele reprezentate.</p> <p><i>Limbajul operei</i>. Folosirea exprimărilor corecte, interesante, plastice pentru caracterizarea personajelor și descrierea naturii. Dezvoltarea deprinderilor de a identifica în texte epitete, comparații, metafore (fără utilizarea termenilor) și a determina rolul lor în opera.</p> <p><i>Specii literare</i>. Dezvoltarea pricerelor de a determina, individual, caracteristici ale speciilor literare studiate.</p>
---	---

Identificarea speciei operelor

<p>Elevul/eleva:</p> <ul style="list-style-type: none"> *umește: trăsăturile specifice poveștilor fantastice: obiecte, fapte, locuri neobișnuite, puteri supranaturale, transformări miraculoase; *identifică, numește eroii poveștilor fantastice; explică prin ce se deosebesc personajele pozitive de cele negative; *își exprimă părerea despre acțiunile eroilor, face concluzia: binele biruie răul; *recunoaște proverbele, zicătorile, determină tema lor, selectează dintr-un sir de proverbe doar pe cele ce corespund unei teme anumite; 	<p><i>Povești populare fantastice</i>. Cercetări asupra structurii acestor opere. Trăsături caracteristice ale poveștilor fantastice: obiecte, ființe, locuri tainice, neobișnuite, fermecătoare; puteri supranaturale, transformări miraculoase și a.</p> <p>Eroii poveștilor fantastice, faptele, comportamentul lor. Binele și răul în povești (cu ajutorul învățătorului).</p> <p><i>Proverbe și zicători</i> - creații populare orale ce conțin o învățătură, constată fapte din viață. Tematica proverbelor. Formarea deprinderilor de a selecta dintr-un sir de proverbe doar pe cele ce corespund unei teme. Identificarea</p>
--	--

<p>*<i>individual</i>, numește trăsăturile caracteristice versurilor, aduce exemple: poezii ce exprimă diferite sentimente; numește temele poezilor pentru copii studiate;</p> <p>*<i>alcătuiește</i> acrostihuri, explică deosebirea lor de alte poezii;</p> <p>*<i>umește</i> trăsăturile esențiale ale narațiunii, aduce exemple, explică cine sînt eroii narațiunilor ; numește temele narațiunilor pentru copii, care au fost studiate;</p> <p>*<i>cunoaște</i> noțiuni generale despre fabulă ca specie literară;</p> <p>*<i>umește</i> trăsăturile caracteristice fabulelor și eroii acestora;</p> <p>* <i>deosebește</i> povestirea de narațiune, povestirea de poveste, numește eroii povestirilor studiate;</p> <p>*<i>cunoaște</i> noțiunile, trăsăturile specifice pieselor, deosebirile dintre piese și alte specii literare; identifică dialogurile, monologurile, eroii, cuvintele autorului; participă la înscenarea pieselor pentru copii.</p>	<p>proverbelor și zicătorilor în texte, în comunicarea oamenilor.</p> <p><i>Poezia</i>. Aprofundarea cunoștințelor și priceperilor de a determina trăsăturile caracteristice ale poezilor: rimă, ritm, structură, imagini.</p> <p>Tematica versurilor pentru copii.</p> <p>Limbajul versurilor (cercetări).</p> <p><i>Acrostihul</i> – formă versificată, în care literele inițiale ale rîndurilor (versurilor), citite de sus în jos, formează cuvinte sau îmbinări de cuvinte.</p> <p><i>Narațiunea</i>. Aprofundarea cunoștințelor și priceperilor despre trăsăturile caracteristice ale narațiunilor, felurile personajelor, tematica narațiunilor despre copii.</p> <p><i>Fabula</i>-scurtă operă în care prin intermediul umorului și a alegorici, sînt prezentate caractere, vicii omenești.</p> <p><i>Povestirea</i> – operă în proză în care au loc mai multe acțiuni; deosebirea ei de poveste și narațiune. Eroii povestirii.</p> <p><i>Piesa</i>-operă dramatică, scrisă pentru a fi prezentată. Personajele. Dialogurile și monologurile în piesă. Cuvintele autorului.</p> <p>Tablourile piesei.</p>
---	--

Analiza semantică și după structură a textului

(în cursul anului școlar)

<p>Elevul/eleva:</p> <p>* <i>stabilește</i> ,<i>explică</i> relațiile dintre propoziții, alineate, părțile componente ale textului;identifică consecutivitatea acțiunilor în operă (individual);</p>	<p>Perfecționarea priceperilor de a găsi și a explica relațiile dintre propoziții, alineate și părțile componente ale textului; evidențierea consecutivității acțiunilor în operă; determinarea</p>
---	---

	<p>structurii textului: introducere, cuprins, încheiere.</p> <p>Alcătuirea planurilor simple asupra conținutului unor povestiri, a unor texte științifico- populare .</p> <p>Folosirea planurilor în timpul expunerii celor citite.</p> <p>Priceperea de a formula întrebări și răspunsuri cu referință la textele citite; alcătuirea dialogurilor (5-6 replici) în baza celor citite.</p> <p>Formarea deprinderilor de a analiza un text cu scopul de a identifica elemente ale descrierii obiectelor, evenimentelor, faptelor, personajelor, acțiunilor; determinarea a ceea ce e nou, necunoscut, generalizat, demonstrat în text.</p> <p>Formarea deprinderilor de a evidenția principalul în textele studiate, de a compara ideea principală cu titlul operei, cu proverbele; de a găsi în texte cuvintele-cheie, necesare pentru a înțelege textul, pentru a caracteriza personajele.</p> <p>Formarea deprinderilor de a descoperi în texte elemente ale narațiunii, descrierii, raționamentului.</p>
*alcătuiește, de sine stătător, planuri pe care le folosește la expunerea textelor citite;	
*formulează întrebări și răspunsuri în baza conținutului textelor studiate (individual);	
*analyzează (de sine stătător și cu ajutorul învățătorului) texte, evidențind trăsăturile, caracteristicile obiectelor, evenimentelor, faptelor descrise;	

Procedee de exprimare artistică

Elevul/eleva: *găsește în text epitetele, comparațiile, metaforele (fără folosirea termenilor); explică rolul lor;	Aprofundarea cunoștințelor despre epitet, comparație, metaforă; rolul lor într-o operă artistică sau creație popurală orală.
--	--

<ul style="list-style-type: none"> *descoperă în text cuvinte cu sens figurat; *folosește în comunicările proprii mijloace expresive; *își exprimă părerile față de cele aflate din textele studiate, <i>face concluzii, analizează</i>, din punct de vedere estetico- moral, acțiunile, faptele eroilor. 	<p>Stabilirea cuvintelor cu sens propriu și sens figurat; explicarea sensului lor.</p> <p>Formarea deprinderilor de a-și exprima părerile.</p> <p>Formarea priceperilor de a analiza cele citite, pentru a evidenția frumusețea cuvântului artistic.</p> <p>Formarea abilităților de a lucra împreună cu învățătorul în scopul de a însuși, a studia, de a pătrunde în esența operelor artistice analizând cele descrise cu ajutorul cuvântului, formei, sunetelor.</p>
--	---

Lucrul cu cartea pentru copii UCRUL CU CARTEA PENTRU COPII

<p>Elevul/eleva:</p> <ul style="list-style-type: none"> *numește elementele structurale: foaia de titlu, anotația, informații despre autor; *face cunoștință cu edițiile, publicațiile pentru copii (de sine stătător), pornind de la conținutul copertei, foaia de titlu, anotație, introducere; *citește cărți propuse de învățător; povestește coerent conținutul cărților citite; *se familiarizează cu indicațiile bibliografice, vizitează expozițiile de carte; *alcătuiește anotații simple la cărțile citite (cu ajutorul învățătorului); 	<p>Familiarizarea elevilor cu noțiunile „anotație”, „informații despre autor”.</p> <p>Formarea deprinderilor de a se familiariza de sine stătător cu cartea, având drept reper: informații despre text, titlul, coperta, anotații, introduceri.</p> <p>Formarea priceperilor de a selecta și de a citi cărți pentru copii tematice, recomandate de învățător.</p> <p>Orientarea sine stătătoare în alegerea cărților necesare, pornind de la indicațiile bibliografice sau expoziției de carte.</p> <p>Formarea deprinderilor de a alcătuи anotații simple (oral, cu ajutorul învățătorului) la cartea citită.</p>
--	--

<p>*<i>citește</i> publicații periodice pentru copii;</p> <p>*<i>participă</i> la discuția, în colectiv, a cărților citite; ascultă cu atenție, își exprimă opiniile, meditează asupra celor ascultate; este cult, tolerant, atent față de colegi și păreri le lor.</p>	<p>Dezvoltarea deprinderilor de a citi publicațiile pentru copii.</p> <p>Educarea culturii comunicării prin intermediul discuțiilor, în colectiv, a operelor citite (deprinderi de a asculta, de a asculta, de a medita, de a fi tolerat, cult față de exprimările, părerile colegilor chiar dacă nu corespund cu cele proprii și.a.)</p>
---	---

Dezvoltarea capacitațiilor elevilor în baza celor citite

<p>Elevul/ eleva:</p> <p>* <i>completează</i> sau schimbă conținutul textelor;</p> <p>*<i>povestește, alcătuiește</i> compunerii-miniaturi despre eroii poveștilor, participă la înscenări;</p> <p>*<i>alcătuiește</i> texte în baza propriilor constatări sau a desenelor;</p> <p>*<i>crează</i>, cu ajutorul învățătorului, povești, ghicitori, completează versuri, formează rime, participă la înscenarea operelor citite.</p>	<p>În clasa a 3-a, elevii vor îndeplini sarcini de creație mai complicate. Pe lîngă exerciții, vor alcătui, în colectiv sau individual, diferite variante ale închierilor pentru poveștile culte, compunerii-miniaturi despre eroii poveștilor în baza propriilor constatări; narări din numele unui erou din poveste, completări ale omitelor în operele versificate și în proză, înscenări.</p> <p>Alcătuirea poveștilor, ghicitorilor, folosind diferite metode și sub conducerea învățătorului.</p> <p>Realizarea sarcinilor de creație în baza operelor de artă, a compozиțiilor sau operelor artistice.</p>
---	---

Clasa a 4- a

Sfera lecturii

<p>Elevul/ eleva:</p>	
------------------------------	--

<p>*<i>numește</i> temele operelor despre copii;</p> <p>*<i>deosebește</i> povestea populară de cea cultă; operele în proză, în versuri și dramatice;</p> <p>*<i>cunoaște</i> numele, prenumele scriitorilor moldoveni și a celor operele cărora au fost studiate anterior;</p> <p>* <i>umește</i> denumirile, conținutul a 6-7 povești populare și opere artistice, numele, prenumele autorilor lor;</p> <p>*<i>memorizează</i> 8-10 poezii, 2-3 fragmente din opere în proză, 8-10 proverbe;</p> <p>*<i>înțelege</i> conținutul operelor citite;</p> <p>*<i>cunoaște</i> oameni iluștri ai culturii, numele eroilor naționali, tradițiile ale poporului moldovenesc.</p>	<p>În clasa a 4-a se vor sistematiza și generaliza cunoștințele căpătate anterior despre autori și specii, se vor familiariza cu noi specii, opere și nume ale autorilor.</p> <p><i>Creația populară orală a moldovenilor:</i> proverbe, ghicitori, povești, legende, cîntece populare.</p> <p><i>Poezia:</i> studierea, în continuare, a tipurilor de poezie, cu care s-au familiarizat în clasele anterioare. (autori: V. Alecsandri, M. Eminescu, P. Boțu, A. Lupan, N. Țurcanu, M. Vîrțanu, A. Roșca, N. Costenco, I. Hadîrcă, C. Dragomir, P. Zadnipru, A. Mateevici...)</p> <p><i>Fabule.</i>(A. Donici)</p> <p><i>Piese.</i>(L. Damian)</p> <p><i>Proză:</i> narațiuni, legende, fragmente din povești. (I. Druță, P. Lungu-Ploaie, G. Ureche, V. Ioviță, D. Cantemir, A. Lupan, S. Vangheli, A. Ciocanu, A. Scobioală, I. Creangă, G. Dimitriu, G. Meniuc...)</p> <p><i>Literatura universală:</i> povești, narațiuni, fragmente din povești. (autori: M. Sadoveanu, Ch. Perrault, Frații Grimm, H. C. Andersen)</p> <p>Literatura umoristică pentru copii. (autori: P. Cărare, E. Tarlapan, T. Știrbu).</p>
--	--

Formarea și dezvoltarea deprinderilor de lectură

<p>Elevul/ eleva:</p> <p>*<i>citește</i> expresiv (cu voce), la sfîrșitul anului școlar, nu mai puțin de 80 cuvinte/minut, conform normelor limbii literare, și nu mai puțin de 100 cuvinte/ minut – tempoul citirii în gînd;</p>	<p>Perfecționarea abilităților de citire expresivă (cu voce), conform normelor limbii literare.</p> <p>Perfecționarea priceperilor de citire în gînd a textelor diverse ca specie.</p> <p>Folosirea mijloacelor de citire expresivă în timpul declamărilor, citirii, înscenărilor.</p>
--	--

<p>*folosește corect procedeele de citire expresivă în timpul înscenărilor, declamărilor, citirii;</p> <p>* își exprimă părerea despre conținutul textelor studiate.</p>	<p>Exprimarea propriei atitudini față de conținutul textelor citite.</p>
--	--

Lectura (tipurile ei)

<p>Elevul/ eleva:</p> <p>*determină, individual , tema, ideea, sensul principal al celor relatate în operă, a celor descrise sau caracterizate;</p> <p>* identifică, de sine stătător, părțile componente ale subiectului operei; numește eroii, evenimentele care au avut loc, locul și timpul petrecerii lor și.a.</p> <p>*determină, individual, personajele operei, identifică tipul lor, își exprimă atitudinea față de acțiunile eroilor;</p> <p>* povestește despre temele oglindite în operele autorilor studiați; alcătuiește informații orale despre activitatea autorilor;</p> <p>*vorbește despre mijloacele artistice care pot fi utilizate pentru a descrie mai reușit natura,evenimentele, faptele, exteriorul personajelor; determină procedeele artistice în baza unor opere citite independent;</p> <p>*determină argumentat specia operei literară, evidențiază trăsăturile specifice ale speciilor determinate, exemplifică.</p>	<p><i>Tema și ideea principală a operei.</i> Dezvoltarea pricerelor de a determina tema, ideea operei, de a sesiza sensul principal al celor descrise: fapte, evenimente, personaje.</p> <p><i>Subiectul și compoziția</i> (fără utilizarea termenilor).</p> <p>Caractere, personaje, fapte, evenimente într-o operă artistică și relația lor reciprocă.</p> <p><i>Personajul (eroul)operei.</i> Personaje principale și secundare, relațiile dintre ele. Stabilirea (individual) tipului personajului (pozitiv, negativ), părerea personală argumentată despre eroii operei.</p> <p><i>Autorul operei.</i> Relațiile autor-temă-specie; scurte informații biografice despre autor.</p> <p><i>Limbajul operei artistice.</i> Mijloacele artistice de exprimare și rolul lor.</p> <p>Analiza procedeelor artistice de exprimare și rolul lor.</p> <p>Analiza procedeelor artistice, folosite de autor la descrierea naturii, personajelor, în timpul dialogării eroilor sau caracterizării lor.</p> <p><i>Specia literară.</i> Perfecționarea deprinderilor de a determina, de sine stătător, specia operelor citite.</p>
---	---

Identificarea speciei operei

<p>Elevul/ eleva:</p>	
------------------------------	--

<ul style="list-style-type: none"> *<i>numește</i> eroii poveștii, locul, timpul petrecerii acțiunilor; *<i>deosebește</i> povestea populară de cea cultă; * <i>știe</i> proverbe, ghicitori, explică sensul lor; *<i>recunoaște</i> legenda ca specie literară; explică deosebirea ei de poveste; numește eroii și trăsăturile lor de caracter; *<i>numește</i> trăsăturile caracteristice ale poeziei, fabulei ca specii literare; *<i>deosebește</i> narațiunea de povestire; determină, individual, tema, ideea narațiunilor, povestirilor, felurile personajelor, atitudinea autorului și a sa față de eroi; *<i>cercetreză</i> limbajul operelor umoristice; înțelege că umorul nu ofensează, nu jignește, ci doar trezește voia bună. 	<p><i>Povești populare.</i> Eroii, trăsăturile lor de caracter; locul și timpul petrecerii acțiunilor.</p> <p>Relațiile dintre personaje.</p> <p>Relația <i>povestea populară – poveste cultă.</i></p> <p>Aprofundarea cunoștințelor despre proverb, ghicitoare.</p> <p><i>Legenda</i> – opera ce explică în mod fantastic originea și însușirile unor ființe, obiecte, locuri și a.</p> <p>Eroii legendelor, trăsăturile lor de caracter.</p> <p>Deosebirea legendei de poveste.</p> <p>Sistematizarea și aprofundarea cunoștințelor despre <i>poezii, fabule.</i></p> <p>Tematica lor.</p> <p>Perfecționarea pricerelor elevilor de a determina structura narațiunilor, povestirilor.</p> <p>Tipuri de personaje. Atitudinea autorului față de personaje.</p> <p><i>Opere umoristice.</i> Umorul – modalitate de a prezenta realitatea cu scopul de a trezi voia bună, de a provoca rîsul, veselia...</p> <p>Mijloace artistice, utilizate de autor pentru a caracteriza eroii.</p>
---	---

Analiza semantică și după structură a textului

<p>Elevul/ eleva:</p> <ul style="list-style-type: none"> *<i>înțelege</i> sensul conținutului textului, povestește conținutul celor citite, identifică gândul principal al operei, a istorisirii; *<i>identifică</i> criteriile de caracterizare a personajelor, de descriere a evenimentelor, de citire expresivă; *<i>formulează</i> întrebări, construiește dialoguri, analizează, prin comparare, texte diverse ca specie, caracterizează 	<p>Scopul analizei semantice și după structură a textului în clasa a 4-a, conform „Standardelor de stat pentru ciclul primar”, este de a sesiza operele artistice, folclorice, de a înțelege relațiile de sens, de a cunoaște trăsăturile lor caracteristice principale, noțiunile literare, de a concluziona. Analiza semantică și după structură constituie una din principalele realizări ale elevului.</p> <p>Perfecționarea pricerelor analizei semantice a celor citite: elevii clarifică</p>
---	---

<p>personaje, demonstrează (cu ajutorul învățătorului);</p> <p>* <i>alcătuiește</i> planuri și le folosește pentru a expune texte diferite.</p>	<p>sensul, importanța cuvintelor, a exprimărilor în texte.</p> <p>Identificarea indiciilor, criteriilor cu scopul de a caracteriza personaje, de a descrie fapte, evenimente, de a-i pregăti pe elevi pentru citirea expresivă a textelor, de a determina rolul peisajului și al mediului pentru înțelegerea imaginilor artistice.</p> <p>Formularea întrebărilor asupra conținutului textului, construirea dialogurilor, evidențierea esențialului într-o operă, demonstrarea și generalizarea.</p> <p>Analiza structurii textului literar.</p> <p>Alcătuirea planurilor și folosirea lor pentru realizarea povestirilor, expunerilor.</p>
---	---

Procedee de exprimare artistică

<p>Elevul/ eleva:</p> <p>*<i>găsește</i> în texte mijloace de exprimare artistică: epitet, comparații, metafore (fără utilizarea termenelor); determină, cu ajutorul învățătorului, rolul lor în texte;</p> <p>*<i>folosește</i> procedee de exprimare în comunicarea proprie (în descrieri, povestiri, raționamente);</p> <p>*<i>își exprimă</i> atitudinea emotivo-apreciativă față de cele citite, realizate;</p> <p>*<i>își argumentează</i> opiniile;</p> <p>*<i>evidențiază</i> poziția autorului în opera.</p>	<p>Precizarea rolului epitetelor, comparațiilor, metaforelor în operele folclorice, în creația poetilor și prozatorilor.</p> <p>Realizarea variantelor diferite de descrieri artistice prin intermediul imaginației, cuvântului artistic, variante ce permit confruntarea diverselor mijloace de exprimare artistică.</p> <p>Formarea atitudinii emotivo-apreciative a elevului față de cele citite: sarcini cu ajutorul cărora se caracterizează eroii literari, se apreciază faptele lor.</p> <p>Identificarea poziției autorului față de cele realizate.</p>
--	---

Lucrul cu cartea pentru copii

<p>Elevul/ eleva:</p>	<p>Perfecționarea pricerelor de familiarizare sine stătătoare cu cărțile</p>
------------------------------	--

<p>*evidențiază de sine stătător (după prima examinare a unei cărți necunoscute) a conținutului cărții (conform informațiilor, introducerii);</p> <p>* individual, realizează textul unei scurte anotații;</p> <p>*citește de sine stătător diferite texte (povestiri, povești, informații biografice); determină tema, înțelege conținutul celor citite; numește personajele ce participă la acțiune, grupându-le în conformitate cu poziția autorului, cu atitudinea personală a cititorului;</p> <p>*determină, evidențiază, individual, cu ajutorul cuprinsului, care anume capitole au fost cuprinse în culegeri, în diferite volume;</p> <p>*relatează concis și interesant conținutul operei citite;</p> <p>*găsește informația necesară, folosind diferite izvoare: dicționare, enciclopedii, periodice pentru copii;</p> <p>*participă în cadrul dezbatelor colective , exprimîndu-și părerile și ținînd cont de etica exprimării.</p>	<p>pentru copii, de orientare în conținutul textului (în baza reperelor).</p> <p>Perfecționarea deprinderilor de a alcătuи de sine stătător anotații scurte. Formarea deprinderilor de a conștientiza conținutul operei, gîndul principal al povestirilor, poveștilor, narațiunilor și. a.; de a determina tema, liniile de subiect; de a explica relația părților componente ale textului; de a identifica personajele, felul lor.</p> <p>Formarea abilităților de a se orienta într-o culegere de opere, în crestomații pentru lectura extrașcolară: conform cuprinsului, introducerii, priceperilor de sistematizare a materiei și.a.</p> <p>Formarea deprinderilor de a relata concis, interesant conținutul operei citite,exprimîndu-și părerea de ce i-a plăcut opera în cauză.</p> <p>Perfecționarea priceperilor de a găsi informația necesară în diferite izvoare: dicționare, enciclopedii, periodice pentru copii și. a.</p> <p>Formarea abilităților de susținere a unei discuții în colectiv despre conținutul textului citit, ținînd cont de etica comunicării.</p>
---	---

Dezvoltarea creativității elevilor în baza celor citite

<p>Elevul/ eleva:</p> <p>*îndeplinește diferite sarcini de creație sub supravegherea învățătorului (modificări, completări);</p> <p>* cunoaște procedee de elaborare a poveștilor, a ghicitorilor, a poezilor, a compunerilor- miniaturi;</p> <p>*participă în cadrul încercărilor în baza operelor citite.</p>	<p>Desenul verbal și ilustrarea celor citite. Expunerea creatoare, citirea pe roluri, înscenarea.</p> <p>Completarea versurilor, a operelor în proză, modificări de conținut.</p> <p>Alcătuirea poveștilor, a compunerilor-miniaturi, a ghicitorilor, a poezilor (cu ajutorul învățătorului).</p> <p>Utilizarea diverselor arte: cuvîntul artistic, pictura, muzica – în timpul activității creative.</p>
--	---

